

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Pelai, 62. Telèton 15300. - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

La revolució no la va fer la F.A.I. el diumenge, sinó Azaña el divendres.

CAMINS D'UNA NOVA ESPANYA

Azaña, el castellà

«Estoy aterrado», digué Maura; podia estar-ne, en efecte; no li mancaven raons. A mesura de l'avenc formidable de la host dialèctica del president del Consell, era un no parar de trencadissa. Volaven textos dels tòpics més memorables per llur anacronisme, olles buides i fràgils, encertades per una mà destra. Les columnes del temple, enderrocant-se, feien un terrabastall diabòlic. Les bombes inflades d'hidrogen metafísic i les «salsitxes» plenes de vent curialese espetegaven i queien, empenclades per unes efímeres crineres de fama i fum. Era l'apoteosi. I, a través de tanta desolació i de tanta mort, el discurs del senyor Azaña, endavant, endavant, com si res.

Maura no somreia; estava esperat. Literalment, ni ell, ni cap dels de la seva corda, no sabien pas que els passava pel damunt. Naufragats a la perduda en mig d'un oceà de bon seny i d'història, no els restava ni un mal tòpic sense per poder-s'hi arripar, com un tauló. I, si conservaven llur equilibri amb prou feines, com volen, doncs, que els sobrés gota d'esma per penetrar aquell discurs que els feia rodar el cap?

Amb tot i això que el parlament del senyor Azaña no era pas poc entenedor ni complicat. Es limitava, simplement, a explicar els fets que havien determinat la situació de l'actual moment polític d'Espanya. Només que la cultura històrica de l'orador era prou per esbocinar totes les falsedats de la història empescada pels polítics de la monarquia pretèrita. Demostrava, després, com el pes d'aquests fets havia donat forma a la llei Constitucional de la República; rebutjava, consegüentment, tota subtil exegesi que volgués apartar la lletra del seu esperit vivent i barrallar-lo amb la realitat. I arribava a la solució del problema català única. Car tota la solució consisteix en un bon planteig. Una vegada ben plantejat, és el mateix problema qui ajuda la seva pròpia solució.

I aquest recte planteig estava en una sincera declaració del fet català, del fet unitat d'Espanya i del fet Castellà. Eren els mateixos pobles, no llurs conceptes jurídics ni metafísics, qui parlaven i entraven en joc amb una plàstica dramàtica i d'una manera tan directa que podem definir com a noblement ingènua. Azaña digué al Parlament i tot el país, *urbi et orbi*, la seva visió de Catalunya, la de Castella i la de l'Estat. Com si cregués que, de no mitjançar una clara confessió de cadascun de llurs elements històrics, Espanya no podria sortir del marasma i de la confusió dels malentesos en què ha viscut segles sencers, amb perjudici de tots.

«Catalunya — digué el president — ama sentir-se a distància de l'Estat; és sentimental; vol recrear-se dins la contemplació d'ella mateixa. És possible, dins una fórmula d'Estat integral, de satisfer aquest ànim? Sí; doncs, cal. El particularisme català té el dret de veure's traduït dins l'organització de l'Estat.»

«Però Castella — continuà el senyor Azaña —, Castella vol sentir-se identificada amb l'Estat; d'aquest sacrifici neix la seva força. Castella sap que la seva missió gloriosa és de representar l'Espanya dintre la universalitat.»

«Castella pot complir el seu comès sense ofegar Catalunya; si l'ofegué, pitjor per Espanya, que perdria un matís. Encara més; si en moments de gran decadència de Catalunya, Castella no pogués esbarrancar-la; qui pensa ara, que Catalunya és forta i conscient d'ella mateixa, en poder-la anular per la força? Si és veritat que Castella té una missió dintre d'Espanya, no pot de cap de les maneres voler-la entebancar i migrar en renyines afeblidores, innecessàries i, sobretot, inútils.»

Aquest passatge del discurs presidencial, que bé pot dir-se que en forma el nucli, en general no s'ha vist ben comprès. Sorprenen adonar-se que tant es persones hagin dit que el senyor Azaña havia fet un discurs anti-castellanista, quan, a la veritat, per poc esment que hom hi pari, només s'hi troba que un gran orgull d'ésser castellà, i l'ambició de grans destins per a la seva pàtria.

Castella — ve a dir Manuel Azaña — serà la Castella de sempre, sense que Catalunya pugui mai pendre-li el timó; només unes baralles eixorques i injustes entre Catalunya i Castella, debilitant l'Estat, malaguanyarien l'esforç de Castella.

Paradoxalment, l'obra pseudo-unificadora de la monarquia, sota pretext d'oprimir Catalunya, esguerrava els destins de Castella, amb els de tot Espanya.

Manuel Azaña reclama per a Castella la

Azaña després del seu discurs

servitud, però la grandesa de l'Estat. En canvi, comprèn que hi hagi altres terres hispàniques que tinguin uns altres costums i capteniments polítics. Que prefereixin viure per a ells mateixos i que cerquin — afegim nosaltres — la universalitat al fons de llur ésser profund.

Què val més? Fa de mal dir. Si us fixeu en l'arbre, veureu que tant és pot dir que el tronc viu per ensorrar cada cop més l'arrel, com que, a la inversa, l'arrel cada vegada es colga més per dreçar amb més virori el tronc en l'aire. Tot és prou bell.

Com a catalans només ens interessa una cosa: que hi hagi castellans ben castellans dintre Castella; homes com Azaña, que tinguin l'orgull de la seva terra i que sàpiguen veure'l ben clar i que gosin dir-ho d'una manera tan franca.

Homes que no temin fer política a la llum del sol. Car, si cadascú neix al seu pany de terra, de sol només n'hi ha un. I a la claror ens trobarem tots.

Els Dijous — Blancs

L'obra de la reconstrucció interior de Catalunya haurà de simultanejar-se necessàriament amb una altra obra importantíssima encaminada a vetllar pel nostre prestigi exterior. No hi ha cap Govern que negligeixi aquest ordre d'activitats, que fan que l'home que no coneix directament un país se'n pugui formar una imatge i una opinió capaç d'atreure el seu interès.

Un conjunt d'institucions orientades i dirigides pels esperits més selectes de cada poble tenen cura constantment i amb la més extremada i subtil atenció de procurar l'expansió de la seva riquesa, el desenvolupament de la seva política i de la seva cultura a l'exterior. És la forma més delicada del patriotisme.

La participació dels nostres industrials i de les nostres entitats econòmiques i artístiques a les fires, exposicions i certàmens que periòdicament es celebren a l'estranger, podria ésser un aspecte d'aquesta actuació. La relació de la Generalitat amb els nuclis de catalans residents fora del nostre país, contribuint a la permanència de llurs organitzacions, que aquestes no es desnaturalitzin en els seus fins, i guiant la seva tasca perquè tothora puguin realitzar una obra digna de Catalunya, significa una altra actuació d'innegable transcendència i fins diriem de veritable necessitat.

Encara que ens dolgui, no podem evitar que la gent de fora jutgi el nostre país per la forma de produir-se dels catalans que hom coneix i tracta. I els catalans que van pel món, dissortadament, moltes vegades s'obliden, no es preocupen, del judici que per les seves paraules i les seves accions pugui recaure damunt del país que els ha vist néixer. Però si molts catalans tenen aquests oblitats, bé caldrà que en tant que estiguem a la nostra mà vetllem per mantenir dignament un mínim d'amor propi col·lectiu. Caldrà dir a molta gent nostra que l'autonomia no haurà de servir pas únicament per a governar-nos, sinó també per educar-nos.

Tot això que diem podria semblar una simple divagació, si no afegíssim que hi ha casos concrets, en els quals ja no es tracta de procurar que els catalans fem fora de casa un paper més brillant o més apagat, sinó d'evitar veritables atemptats a la nostra sèrieta. No es tracta de casos individuals, sinó d'una organització que una mala intenció, que ja coneixem que no existeix, no podria fer pitjor ni més depriment. Són unes colles de cantaires, xirois i barrilaires, que amb el nom de Clavé passen pel món la nota del plebeisme més gruixut i sonor. Si aquestes colles no anessin més enllà de la Muntanya Pelada, de Valldiviera o del Besòs, no hi tindríem res a dir, però si teniu en compte que han fet expedicions nombroses a París, a Bèziers i a Ginebra, la cosa ja té un altre aspecte. Darrerament, i és la segona vegada, amb motiu de les festes de la República van plantar-se a Madrid sis cents homes. Ningú no sabia per què hi eren. El fet és que sense haver cantat una sola vegada, acabaren les festes i tota aquella gentada rondava pels carrers sense recursos per pagar la despesa i per tornar a casa. Els dispesers van queixar-se al Ministeri d'Obres Públiques, organitzador de les festes, i fins després de moltes gestions en les quals va intervenir la Generalitat, no pogueren ésser repatriats.

Remarquem una altra vegada la conveniència que sigui una preocupació de tots, i en primer lloc de la nostra més alta corporació pública, vetllar pel nostre prestigi col·lectiu, però hem de reconèixer que tots els nostres millors esforços podrien resultar en bona part contrarestats si no vetllessim alhora per aquestes expedicions espontànies i barrilaires que de tant en tant surten de casa sense altra preocupació que la d'expansionar-se.

T. T.

MIRADOR INDISCRET

Home casat, diputat espafíllat

Divendres passat, quan el discurs del senyor Azaña absorbia l'atenció de tota la Cambra, diversos diputats de la minoria catalana; o sigui els diputats més interessats en el parlament del cap del Govern, ara l'un ara un altre, anaren desapareixent dels seus escons per tal d'afagar l'expressió i no haver de romandre unes hores més a Madrid.

Naturalment, aquesta deserció d'alguns diputats va ésser molt comentada, però si hom es fes càrrec del que representa tenir la dona a Barcelona, segurament que aquests comentaris no anirien gaire lluny, per tal com, si s'analitza bé, la pau familiar té tanta o major importància que l'aprovació de l'Estatut de Catalunya.

El miracle d'un dibuixant

La Rambla de dilluns passat publicava la silueta de diversos parlamentaris catalans. Tots ells adoptaven una posició especial en escoltar el discurs del senyor Azaña. Això no té res de particular. El que és curiós és que el dibuixant Arteché plasmés l'actitud del senyor Humbert Torres «escoltant» el discurs del cap del Govern. O no sabia que el diputat per Lleida és sord, o bé el dibuixant madrileny ha tingut ocasió d'obrar un miracle.

El castellà del Sr. Carner

Tothom sap que el ministre d'Hisenda de la República, el nostre Jaume Carner, parla en català sempre, encara que parli en castellà. Després d'aquella anècdota naldalenca que ja vam reportar — «que se coman de gusto el gall» — ens en arriba una altra.

Era quan començava a discutir-se la totalitat de l'Estatut. En una dependència del Parlament, conferenciaven — preparant l'ofensiva — els senyors Maura, Royo, Ortega y Gasset i algun altre. El senyor Carner, aliè al que passava, anava a entrar, quan, en adonar-se d'aquells personatges, va fer marxa enrera. Hom va cridar-lo: —Don Jaime, va pueude usted pasar. Estamos complotando contra el Estatuto.

I Don Jaime, per demostrar-los que no li feien por, va contestar amb to displicent: —Bueno, bueno, vosotros mismos! I va marxar.

Història d'un entrefilet

L'altra setmana parlàvem d'un famós entrefilet de *La Humanitat*, i avui hem de tornar-hi, per darrera vegada. És sabut que va ésser publicat amb sis faltes d'ortografia i quan *La Publicitat* va remarcar-ho, aquell entrefilet va desaparèixer. Al cap d'uns quants dies, va tornar a sortir només amb tres faltes. Això va comentar-se en un «eco» d'aquesta secció i l'entrefilet va tornar a fer-se fonedís. Ara, al cap d'uns quants dies, ha tornat a sortir, amb una redacció perfecta.

Ens en felicitem i ho fem públic per tranquil·litzar els nostres amics de *La Humanitat*, els quals podran, d'ara endavant, publicar-lo sense interrupció.

Ha costat, però, què dimoni!, «con paciència, todo se alcanza».

«Buen principio, vive Dios»

El senyor Josep Camins, del Círcol Artístic de Barcelona i de l'Agrupació d'Aquarellistes de Catalunya, va donar una conferència sobre el tema: *Notes sobre l'història de les Arts Gràfiques a Catalunya*. I va començar així:

«Quan per voluntat divina aparegué sobre la faç del món el primer home, aquest ésser

racional que portava damunt el seu pit, el germen de la vida que l'havia després de lo ignot...»

No sabem com va acabar, perquè la persona que ens informa no va esperar el final. Ho comprenem.

Fills il·lustres de Martorell

Amb motiu de la XX Festa del Pedal, hom va editar un fascicle dedicat a Martorell, vila en la qual va celebrar-se la festa. En aquest fascicle hom esmentava les activitats, els mèrits i l'història de la població, i després de parlar de les fires, festes majors, edificis importants, etc., dedicava un apartat a «Literatura». I no deia més que això:

«Són fills d'aquesta vila, l'eminent filòsof Francesc Pujols i el redactor esportiu d'*El Diluvio*, Enric Guardiola Cardellac.» Tira peixet!

El que pot la fama

Josep Maria Lòpez-Picó ha escrit uns versos dedicats a Apelles Fenosa en el catàleg de l'exposició d'aquest escultor, i alguns diaris els han reproduït:

L'argila dòcil als dits i encara no l'accontenta. La forma com el desig t'obeeix si li dius: Penca!

En aquesta transcripció hi ha una errada tal, que ha calgut fer un tiratge dels catàlegs i fer desaparèixer els equivocats. On diu «Penca!», Lòpez-Picó va escriure «Pensa!» (potser, però, va escriure «penca»). El bo del cas és que tothom va creure que, realment, havia de dir «penca!».

Una visita important

Amb aquest mateix títol i a la secció de la Generalitat, *La Nau* donava, dilluns, la nova següent:

«Dissabte al matí, visitaren al senyor Macià una nombrosa comissió de llevadors representants del Sindicat de Llevadors de les Comarques Catalanes, per tal d'oferir-se pels efectes sanitaris, per un cop estigui en vigència l'Estatut.»

Evidentment, la visita és important. El senyor Macià no en rep cada dia d'aquesta mena.

Parleu bé, si us plau

A *La Publicitat* hom dona compte d'haver estat denunciades pel fiscal diverses publicacions. I a continuació afegeix:

«Totes aquestes publicacions han estat recollides per la policia. Punyet.» Veritablement, n'hi ha per escriureix-se.

Més enllà de les estrenes

La setmana passada — no recordem exactament el dia — va posar-se a ploure de mala manera, cap a les deu del vespre, després d'haver fet durant tot el dia un temps esplèndid.

En una reunió de cafè, hom ho comentava: —Quina manera de ploure! I no serà pas perquè avui estreni l'Adrià Gual!

En aquell moment, l'altaveu de la ràdio anuncià la representació de *Girassol*, «bajo la direcció de don Adrià Gual».

Els concurrents van quedar grocs. La guigne ja va més enllà de les estrenes.

Amics i amics

Amb motiu de l'homenatge de diumenge vinent a Valentí Castany, persones que fins ara havien viscut totalment distretes a l'obra del popular humorista, ara procuren fer costat als organitzadors tot declarant-se'n seguidors i amics entusiastes.

Algú que féu observar aquest fenomen d'espontània i precipitada simpatia al nostre amic, obtingué de boca del propi Castany aquesta exclamació comprensiva: —Es igual! Aquests són els amics del 14 d'abril!

Passió per l'art

Fa pocs dies, l'*A B C* publicava aquest anunci:

«Cuadros modernos de buenos autores, incluso artistas catalanes (el subratllat és nostre), compro a particulars. Buen precio, máxima reserva. Escribid, dando nombre pintores, a, etc.»

Realment, per un anunciament de l'*A B C*, ja és amor a la pintura comprar obres d'autors catalans.

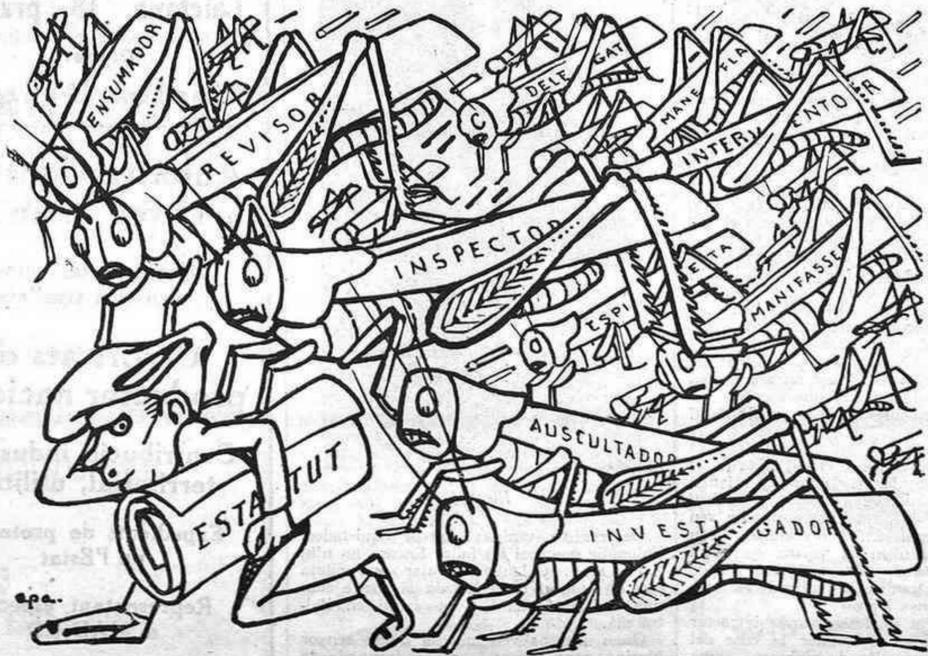
Fet i fet, té raó

Entre els elements de *MIRADOR* hi ha uns quants noctàmbuls empedernits, d'aquells que, destinant a xerrar al volt d'una taula de les dues de la matinada en amunt, es troben molt disgustats en aquest temps. En efecte, es fa clar massa aviat, i tot noctàmbul té aversió a retirar amb massa claror, pel qual motiu prefereix l'hivern a l'estiu.

De totes maneres, solen retirar que el sol ja és una mica alt.

Un d'aquells elements que diem, és el nostre col·laborador Joan Tomàs. Aquest, home previsor, duu a la butxaca una lampareta elèctrica per pujar l'escala. Fa pocs dies, abans de sortir de casa, la buscava i no la trobava.

—No sé per què vols la lampareta — li digué la seva dona —. A l'hora que tornes, més valdria que t'enduguessis una sombrilla.

El que es pensen els Royos que serà l'Estatut.

A la pàgina 3: Més confidentes que no pas bombes.

A la pàgina 7: La Fira del Dibuix.

Sis retrats de cèrcol

APERITIV

Vetací la primera tanda de retrats d'infantesa. Es un espécimen de la col·lecció que penso projectar en la pantalla en forma de *Trenta minuts de llanterna màgica*, i més tard aplegar en un llibre on em proposo co-

Prats

mentar aquests deliciosos documents amb tota l'atenció que es mereixen.

No negaré una certa emoció — que a mi em desperten les coses aparentment puerils, — en presentar aquestes velles fotografies des de les pàgines d'aquest setmanari. Es una cosa tan explicable, que fa innecessària tota digressió ulterior.

Es tracta, com tothom pot veure automàticament, de «6 retrats de cèrcol, 6», seleccionats entre una sèrie que ofereixen aquesta particularitat.

Per tal de donar a la primera presentació una unitat dins la varietat, s'ha fet la tria d'uns quants infants retratats en diferents èpoques, que més tard s'han significat en activitats ben diverses, tots ells sota el signe del cèrcol, que hom veurà al capdavant que els agermana i emparenta d'una manera estreta.

Per si la semblança fisonòmica entre l'infant boirós que s'ofereix a la curiositat del públic com un mirall llargament esguardat, boirós i imprecís com tot el que hom mira amb els ulls de la memòria, i l'home precís i situat en el primer pla del record d'avui, deixés un marge massa ample al dubte o l'exploració ardua, direm que hi ha: 1 capeller, Prats; 1 poeta, López-Picó; 1 músic, Gerhard; 1 literat, Díaz-Plaja; 1 arquitecte, Illescas; 1 esportiu, Samitier.

Aquests retrats de cèrcol, malgrat el cèrcol que d'antuvi sembla una joguina creada per fabricar dinamisme infantil i estimular curses de persecució més o menys il·lusionàries, però sempre frenètiques, entre les cames dels ciutadans pacífics de certa edat, forneixen els retrats infantils més estàtics que coneixem.

Hom s'adona tot seguit que el cèrcol, en lloc d'enriquetar de llum vital les fesomies, empra una materialitat l'infant retratat i li xucla la vida a poc a poc, comportant-se com una veritable campana pneumàtica, i li limita més i més les possibilitats d'expressió, i li lleva tota iniciativa de moviment. Això els fotògrafs ho tenen apamat des de ja fa una colla d'anys, i sempre hi han especulat una mica.

La faç dels infants en els retrats de cèrcol s'esgrogueix més de pressa que en els retrats de bressol, o de primera dent — en el qual apareix un segon personatge feréstec i hipotàmic que alguns elements ben intencionats de la societat humana anomenen «didà». Fins en els retrats de primera comunió hi ha més dinamisme, tot i obtenir-se la fotografia entre glassess blanques, místiques i aquietadores...

Si comparem dos retrats d'infantesa, un amb cèrcol i l'altre sense, a part de la grogor que cada any s'acumula sobre la pell finíssima de la fotografia i que ve a ésser la suma sensible de les grogors epidermiques de cada dia de tardor d'esperit que el

López-Picó

temps atacat d'ictèria pateix, en els retrats de cèrcol — els més sensibles — hi ha aquella color dels infants segrestats, immobilitzats, empressonats, ENCERCLATS per anys i panys tots ells patint el mal del cèrcol.

Vegeu, per exemple, Prats. Prats, amb el seu uniforme de pseudo-marista, retratat per J. E. Puig, vora una

planta-brollador que fabrica inlassablement cintes verdes vegetals i que avui, tractada amb una mica de malícia i clavant-li de tant en tant alguna agulla de cosir, esdevindria un cactus original.

Vegeu-lo encongint, completament empressonat pel cèrcol imantat que li fa tremolar imperceptiblement la mà petita i blanca...

Si almenys el cèrcol el posseís del tot i ell pogués fixar-hi els peus i encabir-se del tot dintre...

Llavors tindriem objectivament el veritable Prats d'aquell temps: un ocell que de tan tímida ni gosa gronar-se dins el cèrcol que penja de les gàbies de ferro daurades on les famílies de certa categoria social empressonen els ocells.

López-Picó apareix en el retrat vestit amb una de les marineres més delicioses que coneixem. Una mariner de arayadillo ampliat d'uniforme de soldat espanyol de l'època catastròfica de l'esperdenya africana. Matrodonna (fotògraf ben intencionat) aconseguí un resultat satisfactori en retratar-lo davant una falsa balconada de cartó-pedra a l'edat de cinc anys.

A remarcar la preocupació de l'infant que amb una placa blanca de mareig en cada galta deixa d'esguardar esmaperut un cèrcol de fantasia bicolor que ell no ha pogut classificar entre els cèrcols blancs ornats amb cinta negra ni entre els cèrcols negres ornats amb cinta blanca.

Realment es tracta d'una ratlla que costa molt d'entendre i capaç de fer rodar el caps de l'ofici.

Hi ha moments en què sembla que el petit López-Picó vol deslliurar-se del cercle màgic i intentar un avenç del peu esquerre, i fins hom diria que obrirà els llavis i per tal de donar-se aire dirà: «Hop!...»

...Però no. Encara no és hora...

Robert Gerhard és el marineret de la cançó popular, navegant damunt les diminutes onades de la mar arribada d'una cadira de boga.

La cartolina porta a la part posterior la signatura de W. Polak, un fotògraf escamat, que tot i dir-se Polak té por d'ésser

Gerhard

confós amb un rival barceloní (potser un Trujols), que té la galeria a la vora.

Al peu del retrat fixa un avis: «No equivocar-se com el del ladon».

Gerhard té un cèrcol menut entre 'es mans.

Aquest cèrcol podria ésser l'expressió gràfica del sistema de dotze sons, que és a la base de la nova tècnica de Schönberg, com una melodia mare que es mossega la cua. Exemple:

Gerhard té un cèrcol menut entre les mans. Un cèrcol de jongleur, diríem, i són aquests cèrcols els que la gent de circ aprofita per fer-hi passar per dintre tots els gossos d'aigües de bona fe que cauen a les seves mans...

Potser això li dona un petit aire de clown. Això, i la forma del pantaloni, i fins el coll arbitrari.

Acompanya a Robert Gerhard el seu germà Carles, que no gosa mirar el precipici que s'obre als seus peus, immobilitzant-lo.

Fotògraf cruel!, aquest explícit i desconfiat Polak, que no vacilla a afegir una preocupació més al petit acompanyant, tot i veure que ja té prou coses al cap per l'edat que té, com els meus lectors amb una sensibilitat força més afinada que l'artista podran constatar plens de pietat per l'infant.

Som al n.º 4. Guillem Díaz-Plaja. És el tipus de l'infant ufanós. D'aquests infants, quan hom els interroga, espera oír: «Deu anys, per servir-lo», tot això amb una veu primeta i trencadissa... I res d'això... són d'aquells que acullen la vostra curiositat fent el desentès i de sobte amb una veu de cul de café desapareix: «Què n'ha de fer vostè? Tinc cinc anys i prou!»

I les mares tot és desesperar-se i tractar de lubricar l'escoena i animar la cara del noi i confegir paraules de sorpresa — amb aparença de sorpresa — davant un fet que es

repeteix cada dia: «Ai, nen! Quina veu fas avui!», i dirigint-se a l'espectador: «Això és el gramòfon, cregui'm; d'encà que el temim, fa aquesta mena de veu...»

Díaz Plaja va abillat amb un complet de

Díaz Plaja

llana. Som a aquella època, que tots recordem del jersei de punt escolar. Ací apareixen els pantalons fent-hi joc.

A Guillem, tot i els seus pocs anys — hi ha la pallidesa del cèrcol inevitable, és clar! — se'l veu ferm i massís, apte per a les lluites de la vida.

Es el temps també que les mares creien que els infants es refredaven pels genolls i tenien una cura especial a amagar-los bé sota un bon gruix de roba, i fins doblar el blindatge amb uns replecs antipàtics que a mesura que l'infant creixia esdevien més tubulars...

També constituïen una innegable protecció pels genolls en les caigudes freqüents. Venien a ésser uns pneumàtics de roba sobre les llantes sempre en contacte íntim amb el fang i les pedres més esmolades.

La fotografia que presentem de G. D. P. és retallada probablement pel mateix interessat d'una gran fotografia familiar. El seu autor m'és desconegut fins avui.

Encara es veu un tamboret amb borles brodades amb fils metàl·lics, d'aquelles que sembla que en sacsejar-les han de fer música en pols... S'entendria sense esforç que la fusta del seient és daurada amb purpurina.

La posició de les mans de l'infant sobre el cèrcol és més de timoner expert d'un vaixell important que no pas d'infant desorientat que no sap ben bé per quins mars navega...

Illescas, entremaliat, bru i de faccions molt fines, mostra un plec enfumeta a la boca.

Amb un sorrell com un toldo de lona a mig baixar, és retratat finalment pel benemèrit senyor Mariné, el benemèrit i pacient senyor Mariné que tots hem tractat una mica.

Jo imagino que el bon senyor volia obtenir amb la fotografia del petit Illescas un dels seus retrats clàssics: un mariner ben Mariné, amb les mans enguantades, l'una reposant sobre l'altra d'una manera apacible, i en aquest cas les mans tranquil·les i poc expressives havien de relacionar-se amb un lleu somriure d'aquells que s'obtenen a base d'un: «Veiam, maco, riu una mica, una mica, mica, mica... Veus, ara sortirà un ocell d'aquí dins de la caps!»

Però el futur arquitecte, rebec i amb cara de prunes agres, no s'enriolava per més facècies que fes el senyor Mariné.

Prou li feia el be, i el gall, i fins el lleó marxant de quatre grapes sobre la catifa, i xiulava empassant-se el vent i feia gargarismes còmics de fantasia, però res. Absolutament res. Illescas no cedia...

Illescas

Després va venir el cèrcol aquietador, l'hipnòtic que mai no falla. Encara no hi havia prou. Calgué despenjar una pilota que el fotògraf tenia lligada al sostre com una bufeta de llard, i posar-l'hi en l'altra mà.

Quan Illescas veié que el pobre senyor Mariné, congestionat i amb el front ple de suor freda, es rendia, prengué una actitud

despectiva i es deixà impressionar únicament per la placa, amb aquest plec enfumeta que agafen les boques diminutes dels petits davant les febleses dels grans...

Dins una nebulosa triangular apareix Josep Samitier. Encongint. Tímid.

Hi ha les fulles de kèntia inevitables al costat del divan que l'objectiu de la màquina fotogràfica ha anat fent-se seu a còpia de fer-li l'ullet amb més o menys malícia. Samitier, amb unes diminutes ales d'àngel novell plenes de borrisol, dona a J. E. Puig (autor del retrat i soci de mèrit de 27 societats residents a Barcelona) la inquietud de no saber amb precisió si finalment es veurà obligat a enfocar el sostre a tall de servent de metralladora contra els avions per tal d'obtenir la fotografia. El petit Samitier, tímida i tot, dona la impressió que pot arrencar el vol d'un moment a l'altre...

El gran cèrcol de Samitier, tan gran que no el pot contenir la postal, cèrcol desproporcionat per ell, dilatadíssim, no seria una manera de representar allegòricament el gran públic, el gran cercle de públic, que més tard havia d'encerclar les seves formidables actuacions esportives?

Josep Samitier, amb la cènxa lluenta i una mica greixosa d'haver-se emmirallat en les llunes bisellades i llefiscoses dels fotògrafs que retraten infants — llefiscoses de les llengües infantils que llepen els miralls perquè hi troben gust de «plata» — amaga el ble de cabells que un dia havia d'immortalitzar el meu amic Castanyes. L'amaga potser a la manera dels cargols bovers que, en pressentir la proximitat d'un objecte desagradable enfonsen la banya gelatinosa dins les pregoneses misterioses que els infants i els cargols porten a dintre...

Mot de la fin: La grogor típica dels retrats d'infantesa i les joguines — fragments de tabac de les cigarretes fumades clandestinament — fan que en posar uns quants

Samitier

exemplars en una taula, tinguem la il·lusió de trobar-nos enfront del teclat d'un piano antic. Hom no gosa posar-hi les mans damunt presentint la nota desafinada i inoïda...

CARLES SINDREU I PONS

Dies 4 a 11 de juny
FIRA DEL DIBUIX
Jardins Soler i Rovira
(Corts, entre Passeig de Gràcia i Rambla Catalunya)

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per a noves indústries

Noves instal·lacions canvis i trasllats

Certificats de productor nacional

Contribució industrial territorial, utilitats

Expedients de protecció de l'Estat

Representant especial a MADRID

Lectura apassionant. — Expliquen que quan Victor Hugo va engegar al carrer l'edició d'*Els Miserables*, a les llibreries, dos dies abans de posar-se el llibre a la venda, la gent ja feia cua. A París l'aparició d'aquella obra va marcar un destarotament general de la vida. Es varen suspendre casaments perquè els sastres no tenien la roba llesta; s'estaven amb l'agulla enfilada, incapaces de donar un punt, amb l'exemplar d'*Els Miserables* encastat al nas. I el que feien els sastres ho feia tothom. A les oficines varen decidir plegar perquè no contestava ningú, ni ningú no pensava en res que no fos la novel·la de Victor Hugo. Es citen casos de persones apassionades, abassegades, anorreades i esparverades per les lectures de determinades obres. Conten que una vegada a Koenigsberg el famós Kant va deixar d'anar a classe i de fer els seus deures acostumats durant quatre dies. Els seus admiradors es pensaven que s'havia mort, perquè era un home metòdic, puntual i complidor fins a l'extrem; rebentaren la porta de casa seva perquè no responia ningú, i el trobaven embolicat en un matalàs, llegint les *Confessions* de Rousseau.

Tots recordem, sobretot de l'època de l'adolescència, la fascinació i la passió especials produïdes per les lectures. Allò de deixar el berenar i fins el dinar pel vici de tenir els ulls clavats en un llibre.

Ara en el nostre país hi ha molts pocs llibres que, apassionin, la gent més aviat es llença a devorar els diaris. Són moltes les senyores que es queixen perquè el marit, en arribar a casa, en lloc de menjar la sopa amb una relativa decència, estén el diari damunt les tovallies i es va ficant les cullerades a la boca d'esma, no aixeca el cap del paper, es taca la corbata i no és bo per dir cap fina a la família. El soroll de cullerades de sopa, combinat amb soroll sec i cadavèric del paper dels diaris, juntament amb la pudor de la tinta, confesso que són coses que a mi m'ofenen personalment, i em faig càrrec que siguin causa de divorci.

D'encà que tenim República, ha rebrotat la passió per la lectura periòdica, però com que es publiquen tantes coses, la gent comença a anar una mica cansadeta, i ja som molts que esperem que ens expliquin el que porten els diaris per mandra que tenim de llegir-los.

La discussió de l'Estatut, aquests darrers dies ens ha fet comprar *La Vanguardia* moltes matineses pel gust de llegir els textos taquígràfics; hem comprat i hem llegit sense anar massa adalerats, sense apassionaments; ha estat una cosa tolerable; però l'altre dia, amb el discurs del senyor Azaña, es va produir un fet que em penso — almenys del meu record — que no s'havia produït mai a Barcelona.

La Vanguardia, per poder publicar el discurs sencer, va retardar bastant l'hora de la sortida. Moltes persones que es morien de son, havien enviat aquells cafès que no tanquen mai i acabaven tots els sandvitxos. I tot el café amb llet esperant la sortida del diari. A les Rambles no s'hi cabia. Hi havia senyors respectables que no retiren mai a aquella hora, arrapats als fanals i fent uns badalls terribles. Les cases públiques engegaren tot el personal al carrer, perquè no es podien aguantar més i volien saber el que havia dit el president del Consell. Quan començaren a cridar *La Vanguardia* per la Rambla, els venedors semblaven negres que haguessin violat una senyoreta blanca; el públic feia l'efecte que els anés a linxar.

Sembla que a les nou del matí s'havien venut dues centes mil *Vanguardies*; a l'hora de dinar ja no n'hi havia cap per vendre. La passió del públic de Barcelona era comparable a la del públic de París davant l'aparició d'*Els Miserables*. És clar que la lectura no resultava tan llarga, però Déu n'hi ho.

Una senyoreta coneguda meva es va trobar amb el següent: sortí a les onze de casa seva i se n'anà a una parada de taxis; cap xofer volgué servir-la, tots li deien el mateix: «Dispeni, però estic llegint el discurs de l'Azaña.» Arribà un moment que el trànsit de taxis estava gairebé aturat. Els conductors de tramvies es clavaven *La Vanguardia* davant dels ulls i no veien la via; si no passaren desgràcies és perquè l'Azaña és un senyor que tot li surt bé. Sembla mentida l'èxit popular que tingué aquest discurs; en moltes cases, a l'hora de dinar, el més calent era a l'aiguera, perquè tot el servei estava entrat els Reis Catòlics i el pacte de San Sebastián.

Però el discurs era llarguíssim, la gent perdia l'ale; al vespre jo vaig interrogar moltes persones que encara no l'havien llegit tot, i s'ho esperaven per després de sopar. Efectivament, els cinemes i els teatres varen fer un mal negoci, perquè tothom es quedà a casa lliurat a la lectura.

Jo confesso que aquesta passió pels discurs de l'Azaña és de les coses que m'han fet més bona espina d'un quant temps ençà. És evident que rares vegades en unes Corts espanyoles, i rares vegades és exagerat, es podria dir mai en unes Corts espanyoles, s'havia pronunciat un discurs de tanta transcendència i tant d'interès per tots nosaltres. A més a més d'ésser un parlament magnífic, cada paraula ens afecta d'una manera vivíssima; és evident també que la gent del nostre país olorà tota la transcendència d'aquest discurs, i traduí el seu instint en una passió mai vista. Mai unes quantes planes de lletra impresa no foren tan esperades, tan sol·licitades i tan devorades com *La Vanguardia* del dissabte.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Les malalties i llur convalescència

Les malalties deixen darrera seu debilitat i anèmia, l'organisme ha esmerçat totes les seves reserves a vèncer la malaltia i el cos queda mancat de defensa.

Si no s'ajuda l'organisme, la convalescència és llarga i penosa; per això els metges recomanen el FOSFO-GLICO-KOLA DOMENECH, que produeix una tan ràpida tonificació, que es nota abans d'acabar el primer flascó. Aquest producte es ven en totes les farmàcies.

L'ESTATUT AL PARLAMENT

L'arbitratge d'Azaña

El discurs pronunciat per Manuel Azaña en la sessió del 27 de maig de 1932 té totes les característiques i la importància decisiva d'un arbitratge polític. Convé que a Catalunya ens adonem de la seva transcendència i de les circumstàncies que l'han determinat. Convé sobretot de discernir que si aquest arbitratge és en gran part satisfactori per a Catalunya, ho devem, en primer terme, a la necessitat liberal que s'imposava als governants de la República de respectar les realitats polítiques del país.

La sort de la República i de Catalunya— sempre intervenció un factor sort — ha estat de tenir al cap del Govern l'home de més capacitat política del país, i per tant el més sensible a les seves realitats.

Seria injust d'ometre que l'arbitratge d'Azaña ha estat facilitat per l'actitud de Lerroux i per l'acord de la minoria socialista d'adaptar el seu criteri al del Govern.

A partir d'aquest moment les possibilitats de l'Estatut depenien de Manuel Azaña, i és per això que la seva intervenció equivalia a un arbitratge.

Després del discurs de Lerroux i de l'acord de la minoria socialista, era molt difícil que cap intervenció parlamentària modificués la situació. En aquestes circumstàncies es presentava que els discursos de la sessió parlamentària del dijous desvetllarien poc interès. Només Ossorio y Gallardo, amb el seu bon estil parlamentari i les seves qualitats d'orador diest, aconseguí fer-se escoltar i aplaudir. En la sessió de divendres, després d'un discurs banal de Royo Villanova i de l'adhesió incondicional d'Aguirre a l'Estatut en nom de la minoria basca, Sánchez Román, adonant-se que la disposició del Parlament era desfavorable a la seva tesi, va intentar infiltrar una reacció desesperada que delatava la seva emoció i la seva contrarietat.

El mèrit de Manuel Azaña ha estat de crear aquesta situació sense altra influència que la del seu ascendent moral i la de la confiança que ha sabut inspirar a la Cambra. El mèrit de Lluís Companys i de la representació catalana ha estat de contribuir a crear i mantenir aquesta situació potser a costa de sacrificis que justifica i aconsella la necessitat de reduir l'oposició a l'Estatut a un residu parlamentari sense cohesió ni influència com el que constitueixen, gairebé sols, Unamuno, Ortega y Gasset, Sánchez Román, Maura, Melquíades Alvarez i Royo Villanova.

L'efecte del discurs de Manuel Azaña damunt d'aquest grup parlamentari ha estat aclaparador. Descabellava magistralsment Azaña el seu discurs amb encerts insuperables d'expressió i de tacte. Havia exposat el criteri del Govern en matèria d'hisenda i ordre públic i en explicar la conveniència de compaginar les atribucions de la Generalitat en matèria social amb les facultats d'inspecció de l'Estat va simplificar la qüestió fins a considerar-la com una qüestió d'enginy, de recursos d'administració. Aleshores creu notar que les seves paraules provoquen un somriure de Maura i en un íncis li adreça aquests mots: «Sólo com decir ingenio ya se sonrie el señor Maura.» I Maura respon: «Yo no me sonrío. Estoy mucho más serio de lo que Su Señoría se imagina, porque estoy aterrado.»

Les paraules de Miguel Maura, millor que cap comentari, demostren que l'arbitratge d'Azaña és en general acceptable per a Catalunya.

Vol dir això que no hi ha algú, punt en el discurs del senyor Azaña susceptible d'inspirar-nos inquietuds? Fins passant per alt les modificacions a l'article segon: «El Poder dimana... etc.», i les que proposa en suprimir la ciutadania catalana, incompatibles, segons Azaña, amb la Constitució, hi ha en el seu discurs algunes esmenes, alguns retocs, algunes interpretacions, l'efecte dels quals pot esdevenir perillós perquè llur abast depèn, precisament, d'un petit «coup de pouce» en precisar-lo o del criteri discrecional dels governants de l'hora.

La perspectiva que la implantació de l'Estatut reclami un període transitori llarg potser és massa indefinida i imprecisa perquè no suggereixi la conveniència de cercar-hi un límit.

Els termes en què Azaña planteja la qüestió de les hisendes regionals semblen tècnicament encertats i moralment justos. La seva fórmula flexible s'inspira en el propòsit lloable que els recursos de les regions autònomes puguin graduar-se segons les necessitats variables de la regió i les possibilitats variables de l'Estat. El principi, repetim, és just i equitatiu, però sense la garantia d'un mínim suficient, les xifres del qual no caldria precisar però que podria calcular-se d'una manera proporcional, la viabilitat del règim autònom, en el punt

Manuel Azaña

més delicat, dependria sempre del criteri dominant al ministeri d'Hisenda, i de fet podria anul·lar-se l'autonomia d'una regió per simple estrangulació econòmica.

En matèria d'ordre públic, Azaña admet la possibilitat d'un òrgan d'enllaç, per tal d'evitar la duplicitat de serveis, la missió del qual es limitaria a determinar en quins punts es connecta la competència de la regió autònoma amb la de l'Estat. Declara Azaña que no es tracta de sotmetre la regió autònoma a la fiscalització d'un Pedro Rocio de Tirteafuera. Admetent les raons de mecànica política que addueix Azaña i la rectitud indiscutible de la seva intenció, hem de reconèixer, no per a esquivar-la rodonament, sinó per a estudiar-la amb voluntat intel·ligent i resultats satisfactoris, la dificultat d'una fórmula acceptable.

Azaña enfoca la qüestió de l'ensenyament a Catalunya amb gran elevació i un coneixement profund de la sensibilitat catalana. Quan ha advocat per la Universitat única bilingüe i ha afirmat que aquesta dependria de la Generalitat, ha provocat la indignació de Royo Villanova. Menys clara i en contradicció amb aquesta actitud sembla la que ha adoptat en la qüestió de l'ensenyament secundari i de les Normals. Hem entès que Azaña proposa que les escoles primàries i normals continuïn dependents del ministeri d'Instrucció pública, amb l'obligació per part de la Generalitat de reemborsar l'Estat de les despeses que aquest servei li ocasioni i la facultat del Govern de Catalunya d'establir pel seu compte les escoles que cregui convenientes. La competència evitada a la Universitat pot produir-se així en l'ensenyament secundari. Seria més lògic d'estendre a tots els graus de l'ensenyament el mateix criteri que s'ha aplicat a l'universitari.

A part de la solució més o menys satisfactòria que en cada un d'aquests punts obtingui Catalunya, creiem que el discurs obert i cordial de Manuel Azaña i l'actitud franca del Govern de la República davant Catalunya signifiquen—i aquesta és la seva màxima transcendència—la fi d'aquell dilema sentimental que privava els catalans de col·laborar dignament i normalment a l'obra política de l'Estat espanyol.

J. O.

Madrid, 29 de maig de 1932.

Mirant a fora

Matemàtiques

Francis de Croisset, que tant divertí dimercres de la setmana passada els oients del Conferència Club, fou, durant la guerra, agregat a l'estat major de Lyautey. El mariscal li recomanà un dia:

—Sobretot, sigueu molt reservat. Si dieu res a algú, ja és un que ho sap. Aquest ho diu a un altre, i també és un que ho sap. I sabeu quants fan un i un?

—Dos, mariscal.
—No hi enteneu res; fan onze.
Però la primera vegada que Croisset contà aquesta anècdota, no sabia que Lyautey l'havia tret, deu anys abans, de Clemenceau, en una forma diferent.

Clemenceau viatjava per Grècia. Un dia, en una escola francesa de Creta, preguntà a una noia:

—Quant fan dos i dos?
—Depèn — diu la noia seriosament.
—Com, depèn?
—Sí. Dos sobre dos fan quatre; dos al costat de dos, fan vint-i-dos.
—Aquesta noia — féu el Tigre, entusiasmat — és ben bé una descendent d'Ulisses!

La crisi belga

Els belgues també acaben de passar una crisi política: Renkin ha succeït a Renkin, o sigui que tot ha anat d'allò més bé.

El rei Albert ha sabut evitar les aventures, tot quedant perfectament constitucional. —Si no fos rei — ha dit un diputat de la Cambra belga —, seria primer ministre.

Sir Eric i la pesca

Malgrat totes les gestions, Sir Eric Drummond ha pres la decisió irrevocable d'abandonar les seves funcions de secretari general de la Societat de les Nacions. Pel setembre vindrà, després de l'Assemblea, deixarà irremissiblement el càrrec.

Es diu que tindrà una compensació magnífica; uns parlen de l'ambaixada de París, altres del virregnat de les Índies...

Però res d'això no pot satisfer-lo: —La meua ambició — diu Sir Eric — fóra poder-me dedicar al meu esport favorit, la pesca amb canya.

La glòria de prop

Celebrant el cinquantenari de la mort de Darwin, el seu nét ha publicat unes Memòries.

«No em creia — diu Bernard Darwin — que el meu avi hagués estat un home eminent. Pel que jo podia veure, no feia gairebé res.»

I afegeix: «Si hagués tingut més anys, segurament jo hauria compartit l'opinió d'una minyona nostra, que havia servit a casa dels Thackeray. Li sabia greu que el meu avi no tingués una ocupació com Thackeray, i deia: —Si treballés, no hauria de passar tot el dia contemplant nius de formigues i coses així.»

Distància

Ulke, el setmanari satíric berlinès conta: «El bronxí troba, passant pel Kurfürstendamm, una de les seves antigues coneixences del tennis.»

—I bé, Altesa Imperial, ara que us heu adherit a un partit obrer (el partit obrer nacional-socialista), caldrà que us poseu a treballar.

—Perdoneu, amic meu — respon l'hereu de Guillem II tot mirant-se les seves cuidades mans —, la meua simpatia per Hitler no arriba fins aquest extrem.

Natura morta hitleriana

Un periodista americà obté un interviu de set minuts justos del comandant d'una secció bavaresa de les forces hitlerianes. Anteriorment, ornada de pandalles. Despatx auster, com escau a un soldat. A la taula, un retrat dedicat de Hitler i, sobre la taula, dintre un globus de vidre, una pedra i una flor seca.

Durant sis minuts, la conversa es descabellava sobre temes d'alta política. Però les mirades del periodista no poden separar-se dels estranys objectes de sobre la taula.

—Puc saber, comandant, què significa aquesta pedra?

El comandant senyala una cicatriu que té al front:

—Un comunista me la va tirar en una manifestació, a Múnic.

En aquest moment, els set minuts s'han exhaurit i un nazi es presenta per acompanyar l'interviuador a la porta.

—Comandant... i la flor?

—La vaig collir poc temps després sobre la seva tomba — fa dolçament el hitleria.

El diplomàtic perfecte

Czernin, el diplomàtic austríac mort no fa gaire, es retirà de la política en 1918, per culpa de Clemenceau.

Czernin havia afirmat que el Tigre havia encetat unes negociacions amb la doble monarquia. Com un diputat interpellà Clemenceau sobre aquest punt, el Tigre contestà lacònicament:

—El comte Czernin ha mentit.

La retirada de Czernin omplí de joia el baró Burian, que es repartia amb ell la feina de la política danubiana. Malgrat aquesta comunitat de treball, el comte i el baró es dedicaven frases mal intencionades i travetes de totes menes.

Al moment de l'incident amb Clemenceau, alguns diaris, més o menys amics de Burian, van dir que si els diplomàtics austríacs haguessin fet ofertes més precises a Itàlia, aquesta no s'hauria posat al costat dels aliats.

—El baró Burian—féu el comte Czernin— és un gran diplomàtic, però sempre diu una paraula menys del que caldria.

—El comte Czernin—va dir el baró Burian l'endemà de la dimissió del seu adversari— és un diplomàtic perfecte, sinó que sempre diu una paraula més del que caldria.

L'ANARQUISME ESPECTACULAR

Més confidents que no pas bombes

L'obrer sindicat que no sigui analfabet o fanàtic, en passar balanç de la jornada de diumenge haurà de reconèixer que constitueix una gran catàstrofe. Els organitzadors de «la protesta del 29» donaven per descomptat aquest fracàs i sabien de sobres que l'èxit no era possible encara que els fets haguessin tingut molta més importància.

Quan l'anarquisme arriba a fer 'a criaturada de donar un espectacle sense cap mena de fe, es condemna fatalment al ridícul. Els barcelonins coneixem molt bé

varen estar durant els set anys de dictadura, cregueren arribada la seva hora quan l'adveniment de la República. Amb un furor inexplicable varen dedicar-se al sabotatge del règim, sense calcular que haurien fet millor organitzant sobre bases sòlides l'organització obrera. I també haurien d'haver calculat que un moviment d'agitació té possibilitats il·limitades quan la indústria es troba en un moment de prosperitat. Organitzar dotzenes de vagues importants i dedicar-se a afamar l'obrer sindicat és jugar a perdre quan la indústria passa un mo-

Una fotografia pretèrita. — Inicis d'una càrrega a la plaça de Catalunya

aquesta tàctica vella de salvar una situació difícil amb una vaga general espectacular que no té altre objecte que liquidar un període catastròfic. Quan el Sindicat actua sobre terreny ferm no fa cap vaga general: quan comença a perdre vagues generals i té por de la desmoralització, declara una vaga general amb el propòsit de provocar una repressió, desllorigar les masses sindicals i dissimular els fracassos.

La protesta del 29 tenia com a finalitat única amagar el fracàs del moviment d'Andalusia. El doctor Vallina ha dit que el moviment havia estat traït. No coneixem els traïdors, però la traïció és tan evident com el fracàs. S'han trobat centenars de bombes, tantes bombes que no és exagerat dir que forçosament, en aquest joc, hi ha més confidents que bombes. Per molt que la policia hagi millorat, és impossible, sense confidents, trobar un lot de bombes enterrades en un camp, sota una olivera.

La magnitud del moviment del camp andalús, la magnitud del complot exigia un espetec final de gran espectacle: «la protesta del 29». I, naturalment, en qüestions tan vitals, l'espectacle, la comèdia, no poden donar cap resultat.

Pel camí que anem, els anarquistes acabaran destruint l'organització obrera nascuda a Barcelona i que compta amb trenta anys d'existència. On són els tres cents mil homes sindicats que hi havia a Barcelona? On són els altres tres cents mil homes que hi havia a la resta de Catalunya? Què s'ha fet l'organització d'Andalusia? A Barcelona, la situació del Sindicat és tan misèrrima que no hi ha ni diners per mantenir l'òrgan sindical, Solidaridad Obrera.

Es pot assegurar, sense por d'equivocar-se, que el sindicalisme català no ha pogut subvencionar «la protesta del 29». Qui l'ha finançat, doncs, aquest moviment? Aquesta vegada, el pobre anarquista s'ha hagut de limitar a fer el joc dels comunistes. I això, no és una traïció? Treure les castanyes del foc per als altres no havia estat mai la tàctica del sindicalisme català.

De tot en té la culpa el fanatisme anarquista. Aquests anarquistes que tan quietes

ment crític i, sobretot, quan hi ha atur forçós. Naturalment, en període de crisi, les vagues es perden perquè la capacitat de resistència del patró no és infinita, com creu el pobre anarquista que ignora totes les lleis econòmiques i que només sap l'assignatura de l'acció directa. Si el Noi del Sucre fos viu, la tàctica desenrotllada de la dictadura ençà hauria estat molt diferent o l'haurien tornat assassinar. I és que el Noi del Sucre, encara que els fanàtics de l'anarquisme no s'ho vulguin creure, no era un primari.

Per culpa dels anarquistes, el sindicalisme passa aquesta crisi tan forta. El règim republicà és per a ells molt pitjor que la monarquia. La tàctica de les autoritats és evident: consisteix a deixar fer, a esperar que els dirigents del Sindicat el desorganitzin ells mateixos. Perdre unes quantes vagues importants és un procediment més dissolvent, més destructor, que la persecució i el martiri.

Si en lloc de dedicar-se a preparar la utopia de l'anarco-sindicalisme, el Sindicat hagués preferit sortir de la clandestinitat i portar una comptabilitat exacta que permetés organitzar una caixa de resistència formidable, no s'haurien perdut les energies fent vagues impossibles i l'obrer sindicat, quan secunda una vaga, no s'hauria trobat en el dilema de morir de fam o d'ésser infidel a l'organització.

Per ara no es veu la probabilitat d'un canvi de tàctica, perquè mentre la major part d'obrers sindicats, encara que siguin fidels a l'organització, prefereixen fugir de responsabilitats i no van al Sindicat, els anarquistes van al Sindicat i en són els elements més actius.

M.

TINDREU REMORDIMENTS
TOT L'ANY SI NO HEU
ADQUIRIT RES A LA
FIRA DEL DIBUIX

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

U R S S, la República de Treballadors

Manifestants ridiculitzant la burgesia

Notes de viatge

per

J. TERRASA

EDICIONS
MIRADOR

Dintre poc, serà publicat en llibre aquest reportatge, augmentat i il·lustrat amb gravats inèdits

No deixeu de comprar-lo

Una visió directa de la Rússia d'avui

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Tres films estrenats

Perquè un film satisfaci plenament no és suficient que sedueixi la vista; cal també que interessi el cor sense escandalitzar la intel·ligència. Observació banal sens dubte, però l'interessant és veure com és difícil coordinar aquestes tres coses alhora, i tots sabem per experiència com és difícil davant d'un film absurd, acomiadar l'esperit crític, per no considerar en el film sinó la seva qualitat d'espectacle visual. Aleshores no exigim sinó que les formes siguin belles i que els moviments tinguin gràcia.

Els americans passen a la perfecció assegurant als seus films una fesomia ben atractiva. Per adular la nostra vista despleguen una tàctica que no es distreu de cap detall i arriben de vegades a encisar-nos amb espectacles que la lògica més primària rebutja. No sembla sinó que fan passar les coses per un sedàs impermeable a la lletjor i a tot el que és mancat de gràcia. I per assegurar la brillantesca de l'espectacle, no els fa res mentir. Per dir la veritat del carrer i no absoldre res, cal un xic de coratge.

No serem nosaltres que ens planyem d'aquesta tàctica convencional. El que podem exigir és que aquesta convenció no provoqui il·logismes. Que Bebe Daniels, en el darrer film de Douglas, organitzi una festa i que la concurrència sigui composta exclusivament de dones igualment altes, esveltes i plenes d'elegància, és una cosa que el realista primmirat podrà titllar de gratuïta, però és una cosa admirablement ben trobada. En el món, les coses estan molt més mesclades; però el cinema té el dret d'aclarir-les i conservar-ne allò que estimi convenient. Però, i aquí va el però, que un vidu que vulgui casar-se nou es dirigeixi a una agència de matrimonis i rebí per resposta una noia capaç de guanyar el concurs de bellesa més disputat, això sí que és rar. Ella, posem pel cas, és Vilma Banky o bé Helen Chandler. En el primer cas parlem d'un film ja vell, *La dona que estimem*; en el segon, d'un film que ahir encara es projectava d'estrena, *La casa de la discòrdia*.

Naturalment, a Helen Chandler li passa el que fatalment ha de passar-li: molts disgustos. I el film sembla sense sortida davant la necessitat, d'acord amb aquella altra mentida tàctica habitual, d'arranjar les coses a satisfacció de tothom. I el director no té altre remei que ofegar el vidu, que de temporals no en falten en aquell petit port pesquer on es suposa que transcorre la tragèdia. Si títol d'un film ha estat encertat, és aquest. En aquella casa, entre pare i fill hi ha més que una discòrdia, una batalla

continua, que l'arribada de la jove candidata al matrimoni per correspondència no fa sinó exacerbar. I sigui que pare i fill tenen uns bíceps de primera, com convé a gent marinera, sigui que la casa és més aviat fràgil, el cas és que, si el vell no s'ofega a temps, no queda de la casa de la discòrdia ni les frontisses per explicar-ho.

Sempre que un film s'aproxima a la vida, és a dir, que ment menys, a la vida en

Kay Francis

el seu aspecte quotidià, que després de tot és el més emocionant pels que no tenen grans inclinacions a somiar idíl·lics perfectes, s'experimenta una lleugera satisfacció. És el que passa en el petit film titulat *Compensació*. Petit film encara que durí com tots els films, però petit tanmateix per no sé què de modest i de retíngut que hi ha en ell. Assumptes banals, però matissat amb observacions justes, amb una bona interpretació i un moviment lleuger.

Una bona pintura de caràcters. Cada un amb un segell ben distint. Tota una família. Una mare que no veu en el matrimoni de la noia gran més que una bona operació bancària, un pare excel·lent però sense geni. Una filla menuda que sembla poc apta al romanticisme. Hi ha quelcom d'aquella agudesa d'un King Vidor tractant un tema semblant en *La que paga el apatou*. I el que és bo, res d'un to patètic, que vindria a esguerrar-ho tot; tan sols una ironia molt dissimulada.

Amb tot, el film, hem dit, és banal. Sembla com si el narrador no aconseguís la qualitat del psicòleg. Hi ha en començar uns quants caràcters molt de debò i no obstant l'autor no sap comprendre amb ells una història sòlida.

Citem, per acabar, *L'acusador de si mateix*, film de John Cromwell. Powell, advocat; Kay Francis, l'amiga d'ell. Un film amb totes les característiques dels darrers films amb Powell. Tècnica segura, sense vacil·lacions, al servei d'una història que transcorre quasi tota al Palau de Justícia. Un procés darrer i un altre. Powell practica una mena d'esportivitat jurídica que consisteix a defensar i fer absoldre els malfactors, amb gran irritació de jutges i policies.

J. P.

Institut de Gasoteràpia

FONTANELLA, 18, 1.ª - TEL. 10351

PANORAMA

«Studios» a Barcelona

D'un quant de temps ençà, corren molts rumors sobre la instal·lació a la nostra ciutat de grans tallers de filmació.

Alguna cosa hi ha d'això, i àdhuc potser més del que es diu.

Del moment, servim aquesta notícia, publicada al darrer número d'una revista cinematogràfica francesa:

«Es sabia que a Barcelona hi havia studios? Fins són situats en aquell admirable parc de Montjuïc, on tingué lloc, l'any passat, l'Exposició Internacional.

«Moussia acaba d'arribar a Barcelona, on roda, al costat de Gina Manès i Georges Chartia, *Les ales misterioses*, film que el senyor Elias posa en escena.»

El que es diu de Greta Garbo

Aquests darrers temps han corregut més que mai tot de xafareries sobre Greta Garbo, la majoria, com sempre, obra dels agents de publicitat. Es deia si es casava amb un príncep suec, si trencava amb la Metro Goldwyn, tot el que vulguen.

El que sembla més cert és que Greta Garbo ha demanat la prolongació del seu permís de sojorn als Estats Units, i l'ha obtingut; es quedarà a Amèrica, doncs. Després, sembla que ha proposat noves condicions a l'empresa en la qual treballa. Si la Metro Goldwyn les accepta, s'hi quedarà; si no, farà proposicions a alguna altra.

Un cop expirat aquest nou contracte, diuen que Greta Garbo vol donar la volta al món, viatge que durarà un parell d'anys i en el transcurs del qual apareixerà en persona als escenaris dels països que recorrerà. Es calcula que aquest viatge pot deixar-li un parell de milions de dòlars. Després d'això, repò i vida retirada en una caseta, a Suècia.

Què cal per fer un bon film?

Aquesta és la pregunta d'un periodista a diversos potents del cinema americà.

Sembla que la majoria, si no la totalitat, s'han decantat a concedir el paper més important a un bon *scenarista*, després ve el paper de l'autor de la lletra i, després d'aquest, el del postor en escena i dels artistes.

«Es la primera vegada que als Estats Units es dona importància als escriptors encarregats del diàleg.

A veure si ara podrem sentir diàlegs menys idiotes o infeliços dels que fins ara s'han produït generalment.

«La Fira dels Raves»

Així ens permetem de traduir *La Foire aux Navets*, títol d'un article d'André Levinson sobre la mala qualitat dels programes francesos. Altre tant podríem fer ací, ja que el cinema passa una mala temporada.

«On anar?, es pregunta l'aficionat impenitent. Quin film podria donar?, es demana l'empresari de la sala d'exclusives. De què podria tractar?, es diu el cronista, tan perplex com els altres dos. Els programes, desoladors, paralitzen les millors voluntats.

«...si el nivell del gust, el que es pot anomenar la cultura cinematogràfica de les masses, s'ha elevat, el de la producció ha baixat sensiblement. No es tracta pas, com en altres dominis industrials, d'una crisi de consum, sinó, al contrari, d'un enrunament de la qualitat dels productes. Mai una clientela tan sol·licita no ha estat tan mal servida.

«...Les sales ho absorbeixen tot, mancadés de material a projectar. Per això el públic deserta cinc dies de cada set. Seran les despeses de fabricació el que priva que les firmes facin res de bo? És dubtós que Boucher o Préjean demanin més diners per fer un film bo que un de dolent. En la nostra època de restriccions i de penitència, hom despen cosa de 800.000 francs per rodar un film i trobar-hi beneficis. Una fantasia encantadora, com *Emili i els detectius*, rodada per escolars alemanys, no haurà pas costat aquella suma. Cap despesa sumptuària: originalitat de la invenció, vida rítmica, amor de l'ofici, tals són els mitjans emprats. Les febleses que denunciem no tenen causes econòmiques. Pèrdua intel·lectual, absència de tota ambició elevada, tals són les tares d'una producció que s'hauria pogut posar al primer lloc.»

GINA MANES

"La Aventurera" amb Gabriel Gabrio

JACQUES CATELAIN

L'enfant de l'amour

Dues produccions

PATHE-NATAN

parlades en frances, de EXCLUSIVES ALMIRA

Entorn de la crítica

Quan els meus amics del Centre Excursionista de Catalunya, en acabar el concurs de cinema amateur que havien organitzat amb tant d'èxit, em van pregar de dir alguna cosa per a l'acte de clausura, la petició, agafant-me de sorpresa i tenint una absoluta incapacitat per tot el que són mots de circumstància i de cerimonial, no se'm va acudir altra cosa que parlar de la crítica cinematogràfica. El jurat, davant dels films a

productors, per als quals aquelles no tenen altra funció que servir de vehicle a llur ideari.

Platonisme, dilettantisme! Punt de vista que no podem compartir de cap de les maneres. En l'entrellat de realitats materials i socials en mig de les quals el film es produeix, el crític ha d'esforçar-se a veure la cinta en si i per si i cercar les raons intrínseques que la justifiquen. Punt de vista

King Vidor, director d'«El Carrer»

jutjar s'havia enfrontat cada dia amb aquesta qüestió, i heus ací que tot just en començar a parlar-ne, vaig veure amb terror la complexitat del tema, complexitat, però, no tan gran com la seva importància.

El concepte de la crítica, heus ací un magnífic tema per a una monografia brillant. Una monografia que potser pel que fa al cinema no s'escriurà mai; però cada dia, una cosa o altra ens pot induir a encetar el tema, indicar-ne alguns caires. Per exemple, l'article que, si no sobre, almenys a propòsit del meu llibre sobre el cinema soviètic, Angel Ferran publicava dies enrera a *La Publicitat*.

«Le moi est haïssable», escriu Pascal. Ja sé que a la fi d'aquell article hi ha una incitant provocació a la controvèrsia. Però no sóc amic de polèmiques, darrera les quals és difícil no amagar, més enllà de les idees, les persones. Cal quedar bé davant del públic, i de vegades, en les polèmiques, hom sembla més preocupat de qüestions d'amor propi, que no pas d'amor als altres, vull dir dels lectors. I les paraules de Pascal em desaconsellen la polèmica, encara que fins aquí, parlant en primera persona, he estat infringint el veto que oposen. Per això bruscam, en perjudici de l'ordre, salto al domini de les idees.

Hi ha un articulista que titlla una crítica de platònica. Què pot ésser una crítica platònica? Perquè, doncs, és una fallàcia? És el cas que els lectors de Plató són els únics a no saber ja el que vol dir platònic, per tal com aquest adjectiu ha conegut una fortuna en la qual el propi Plató no ha tingut vot ni veu. Suposem que platònic designa una actitud feta de desinterès i de dilettantisme, una actitud animada d'una voluntat de distància.

Davant del cinema, hi ha qui opina — i aquesta opinió és més corrent del que molts poden sospitar — que per jutjar els films, cal no desinteressar-se de la pila de factors materials i morals que els condicionen. El film no és una novel·la, ni un quadro, que es poden jutjar en abstracte. Una crítica, diuen aquests, que no posa als núvols films com *Allèluia*, *Les peripecies de Shipky*, *El món contra ella*, és una crítica suïcida. Els productors només poden considerar vàlid el criteri que defineix un film bo com aquell que reporta diners.

«En el terreny moral, aquest criteri afirmarà que elogiari els films russos és afavorir la causa del comunisme, puix que les excel·lències cinematogràfiques, que són el que als amics del cinema ens pot encantar d'una cinta soviètica, deixen indiferents a llurs

convencional? Potser sí, però no arbitrari. Lateral, si es vol, però no equivocat.

Precisament aquesta treball d'abstracció és el que purifica la crítica; li dona independència perquè la fa objectiva. Allí on les dificultats són enormes és quan mirem endins, en lloc de mirar enfora. Considerem com és difícil eludir les preferències sentimentals, com és difícil de reconèixer les qualitats d'un film inspirat en una mentalitat racialment oposada a la nostra; en canvi, també, amb quina facilitat ens il·lusionem, projectant virtutats a obres insípides, pel sol fet de retrobar-hi alguna cosa que ens és molt cara! Per això cal desconfiar d'un apòlogista del cinema soviètic si li coneixeu una filiació comunista, i naturalment la recíproca serà també veritable. Quan hom té una llarga experiència de la classe de literatura que fan alguns crítics de cinema, d'aquí i de fora, ja a priori té una idea de com acolliran un film. Les preferències els traïxen. Les paraules de Pascal no em permetran entrar ara en confessions personals? Sempre el que jutja els altres s'il·lusiona creient escapar del mateix veredict. Sigui el que sigui, és incontestable que cal admirar àdhuc aquells films que un no estima, i reconèixer el talent, virtut amoral, allí on sigui. Eclecticisme? Perill de caure en una crítica amorfa, sense coratge? Sempre queda el recurs de procedir amb un esperit d'aproximació, per emprar aquest adjectiu que tant estima un home com Charles du Bos, crític modèlic. Cal saber aplaudir *Albada* el mateix que *Avàrcia*, *El món marxa* el mateix que *El lladre de Bagdad*.

Caldria també parlar del perill del localisme, que porta el crític a una indulgència humiliant per tot el que es fa a casa. La perfecció neix de l'exigència, i no serà pel camí de la mentida que aconseguirem quelcom de bo en aquests dominis.

En fi, cal defensar els drets de la crítica, la qual pot i deu desinteressar-se de tot el que hi ha abans i després del film, atenta només a la perfecció de l'obra.

J. PALAU

UNS DINERS BEN GASTATS HO SERAN COMPRANT A LA FIRA DEL DIBUIX

VESTITS DE BANY BARNUSOS LA MILLOR COL·LECCIÓ ELS MILLORS PREUS LES MILLORS LLANES

F. Vehils Vidal 32, A. Portal Angel, 34 7, Plaça Universitat, 7

VESTITS DE LLANA BANY, A 6'75 PTES.

Un graciós concert de rialles acompanya diàriament la projecció de

Una pel·lícula en la qual abunda el xisto i respira el més fi humor parisenc per G. MILTON

EL REY DEL TAXI

A Viena A Berlin A Nova York...

El vals reneix El públic l'imposa fugint de l'estridència del jazz

permetrà al públic escoltar el més bell enfilall de valsos de JOHANN STRAUSS l'ídol de tota una època

Un film tot melodia, dirigit per CONRAD WIENE, amb GUSTAV FROELICH

Pròximament al FANTASIO

EL TEATRE

EL TEATRE A IRLANDA

Lady Augusta Gregory

Ha mort Lady Gregory. Els que coneixen la vida del teatre irlandès, la seva naixença tardana i difícil, saben la intervenció cabdal que hi ha tingut aquesta dama. El seu nom té un lloc eminent en la fundació del teatre nacional irlandès, no solament per haver contribuït a la naixença d'una escena estrictament irlandesa, sinó per l'aportació a ella de les seves obres dramàtiques. Lady Augusta Gregory i W. B. Yeats han estat els punts del teatre nacional.

Les primeres esforços de Yeats, George

aquelles murmuracions no significaren res en el seu camí vers la realització de l'obra que avui li agraeix tot Irlanda.

La seva passió pel folk-lore — no com un motiu d'investigació científica, sinó com un plaer estètic, i, com un desig (que sembla haver heretat tot irlandès de fer alguna cosa per la vida dura dels pagesos) —, li va fer concebre el teatre que ella patrocinava com una escena on es donessin obres sobre la vida rural, que és la base de la civilització irlandesa; un teatre dedicat, sobretot,

Agonia del teatre?

Una vegada, no fa gaire, vàrem fer un resum d'opinions alienes sota el títol *Agonia de la pintura?* Aquell article, que no era més que una exposició neutral, va provocar un seguit de comentaris i de conseqüències pintoresques.

Legint diaris, hem vist d'un quant de temps ençà, que a tot arreu es parla de crisi del teatre. I no parlem de Catalunya, on aquest tema sortiria tan sovint com voldreu, i cada vegada amb més raó. Per fi, algú ha dit la paraula gruixuda, l'autor dramàtic francès Miguel Zamacois, que parla desesperat d'agonia del teatre.

I doncs, aquell parisenc, definit com un home que s'interessa per la política i va al teatre, ja no hi va? Així es veu.

Zamacois en dona la culpa al cinema parlant. La distracció visual afalaga el gust modern pel menor esforç. El cinema parlant és la manera més fàcil, més dolça, de procurar-se plaer dramàtic i literari. No cal sotmetre l'esperit a la gimnàstica fatigosa del raonament minuciós i exigir-li l'abstracció. El cinema parlant ho dona tot pastat.

Addueix encara altres raons — de comoditat, d'economia — que ajuden a ensorrar el teatre.

Tanmateix, ens sembla excessiu de donar al cinema parlant la culpa de la decreixença de l'afició al teatre.

D'una banda, el cinema — cinema parlant; ja no es pot parlar d'altre —, aquests darrers temps s'ha distingit per una sèrie bastant nombrosa de fracassos i d'èxits migrats, que no han pas contribuït gens a atraure el públic. En veiem moltes de sales de cinema poc concorregudes entre setmana (i personalment són els dies que preferim d'anar-hi).

El públic va poc al teatre, però no va pas molt al cinema. Es queda potser a casa a escoltar la ràdio?

Caldria fer una enquesta molt extensa sobre l'esmerç que la gent dona a les seves hores lliures. Perquè, amb la mà al cor, el teatre, la ràdio i el cinema proporcionen, tots tres, males estones, i encara és el cinema el que les proporciona menys dolentes.

Si això explica la major afició al cinema, no acaba d'explicar ben bé el creixent apartament del teatre que, més o menys acusat, més o menys general, es constata a tot arreu del món.

No sabem si algú dirà, també, que el teatre és un art que ha fet el seu temps, un art del qual quedaràn unes quantes de les coses bones que s'han produït, però que ja no pot fer res més de bo.

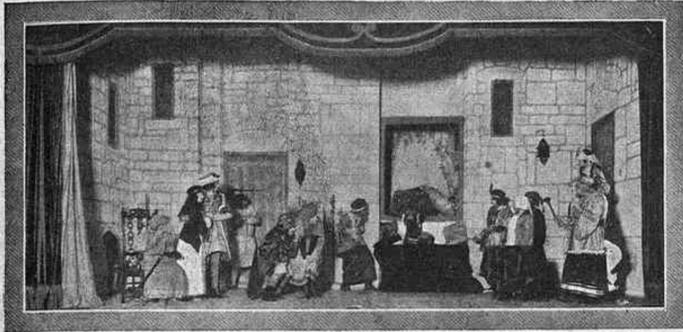
Algú ho dirà — o potser ja ho ha dit i no ens en hem assabentat —, amb la indignació explicable i corresponent dels autors actuals i dels admiradors respectius de cada un d'ells.

No sabem si el teatre ja no pot fer res més de bo. Però, la veritat, diguem que actualment, ací i a tot arreu, fa molt poca cosa de bo.

Els infants prodigi

Recordeu els vells òmnibus parisencs, de tracció animal, aquelles enormes atronadores baluernes arrossegades per quatre colossals cavallots del Poitou, quatre besties fornides, esfereïdals i monumentals com quatre hiperboles de la fúria domesticada? El *Madeleine-Bastille*, sobretot, era imposant. Amb els seus trenta o quaranta impropis atapeïts de parisencs, curullats, sobreixint de parisencs i de parisengues, trotava terrabastalladorament pel damunt dels empedrats grossos i desiguals. Al cim dels munts de passatgers tronava, més gran i

anys ja tectejava així com un cos gran i com una ànima gran. Alcía no és pas un infant prodigi dels de la pila, dels que tenen la gràcia aparent, tota mecànica. No: Alcía és un infant prodigi de molta qualitat. Posseeix una entenimentació de mestres de la música clàssica, un gust i un sentiment que no són concebibles en una nena de set anys, desproveïda de l'experiència requerida per a la interpretació dels clàssics. Es per creure que Alcía ens enganya, que té setanta i no pas set anys. Els seixanta tres anys i la llargada de fi-

«The Dragon», representat a l'Evanston Community Theatre

Moore i Edward Martyn per a impulsar una renaixença de la literatura irlandesa, varen tenir amb Lady Gregory un suport entusiasta i eficient. Ella, però, procurà animar en aquells tres escriptors el propòsit de fer ressorgir el teatre irlandès. En una conversa que tingueren ella i Yeats en 1898, Lady Gregory digué: «Es una llàstima que no tinguem un teatre irlandès per a representar-hi drames com els vostres. Es una vergonya que els hàgim de donar a Londres. Perquè no provem de crear un teatre a Dublín i fem la vostra *Countess Cathleen* i *The Heather Field*, de Martyn?» Lady Gregory donà a les il·lusions del poeta la seva col·laboració real i els resultats de la seva crida per a recollir cabals destinats a un teatre irlandès varen ésser, diuen, realment meravellosos, a desgrat de les divergències polítiques que en aquell temps enverinaven Irlanda.

El 8 de maig de 1899 fou anunciada la primera representació del teatre literari irlandès; llavors es donaren a conèixer a Dublín aquelles dues obres que foren el tema de la conversa de Yeats i Lady Gregory. No és podia dir encara que fos un teatre irlandès pròpiament dit, però, després de tres temporades en anys successius, en les quals solament varen representar-se dues o tres obres, els treballs de Lady Gregory i els seus col·laboradors varen tenir la recompensa de veure com la Companyia del Teatre Nacional Irlandès el 2 d'abril de 1902, representant la *Deirdre*, de Russell (A. E.), i la *Kathleen ni Houlihan* (traduïda al català per Marià Manent), inaugurava, de veritat, el teatre nacional irlandès. En efecte, per primera vegada les obres eren escrites per dramaturgs irlandesos, representades per actors irlandesos i posades en escena per un director irlandès. Lady Gregory havia aconseguit de donar als somnis de Yeats i de Martyn una realitat que tenia al davant les més esperançadores perspectives.

El jove poeta, que conegué en els salons polítics i del gran món de Londres, que ella freqüentava per la posició del seu marit, Sir William Gregory, havia trobat en ella un col·laborador decisiu, i el teatre de llur país nasqué d'aquesta afortunada connexió. «Els drames que més m'han entusiasmat i pels quals he treballat aquests darrers trenta anys — deia fa poc Lady Gregory —, són els drames en vers de Yeats.» El teatre irlandès deu, doncs, a aquest poeta (a més de la descoberta magnífica de J. M. Synge), que l'autora de *La Imatge* es dedicà a escriure per al teatre i s'afanyà a dotar Irlanda d'un teatre nacional.

La devoció per Yeats i l'entusiasme per un teatre irlandès creu fruit de la seva exaltada amor per la seva terra. Nasqué Lady Gregory en 1859 a Roxborough, al comtat de Galway, filla de la casa de Perse que havia donat a Irlanda i a Anglaterra diverses personalitats destacades. La família era de tradició anglesa; la seva cultura, també; les seves simpaties polítiques eren per al partit unionista. A la vora de la seva residència vivia Edward Martyn, al Tillyra Castle, i un xic més enllà, al comtat de Mayo, a Moore Hall, tenia la casa George Moore. Els historiadors fan notar que els fundadors del teatre irlandès estaven íntimament relacionats, per naixença o per llaços familiars, amb la província de Connaught, en la qual el passat viu encara en les seves pedres, en la parla i en la misèria de la vida de la província, i els seus pensaments eren els d'aquella gent humil. Tant fou l'afecte que els tenia que les seves visites sovintaven prou perquè esperits maliciosos hi cerquessin una explicació no tan romàntica com la realitat. L'acusaren de fer prosèlits pel protestantisme en detriment de l'Església catòlica, i per bé que la campanya no tingué altra repercussió que els rumors i les murmuracions, perquè tothom coneixia Lady Gregory, quan fou arribada l'hora de lluitar pel triomf de la campanya pro-teatre irlandès, aquelles enraonies serviren per a desacreditar els seus alts propòsits. Sortosament, dona abnegada com era,

al poble. Una institució així no podia tenir vida a Londres, on no hauria estat compresa, però en canvi se li podia augurar una actuació vital a Irlanda. Amb un teatre així fóra possible d'arribar a la creació d'una escola dramàtica que revelaria al món el pensament popular d'Irlanda. Per aquesta obra, l'autora de *The Dragon* va treballar amb tot l'entusiasme.

Si bé la gran empresa de Lady Gregory ha estat aquest desvelament teatral d'Irlanda, el món coneix el seu nom com a autora de delicioses comèdies. Fins passats els quaranta anys no es va despertar en ella la facultat d'escriure pel teatre. Començà, doncs, tard la seva carrera, com tants altres dramaturgs famosos. Abans de 1903 que estrenava a l'Irish Literary Theatre la primera obra escènica (*Twenty-five*), esmerçà els lleures a traduir les antigues llegendes irlandeses i a transformar-les en narracions noves. Les idees per a les seves comèdies acostumaven a iniciar-se en ella en forma de tragèdia, però s'esforçava a trobar-hi el costat còmic i aquest era el que explotava. «La idea d'aquesta obra — deia un dia a propòsit de *Spreading The News* — se'm va representar com una tragèdia..., però era comèdia i no tragèdia que no necessitava el nostre teatre per a enquadrar les gran obres poètiques de Yeats i de Synge. Amb la meua obreta vaig deixar camí lliure a la rialla.»

Les obres dramàtiques de Lady Gregory han tingut una gran influència sobre els dramaturgs irlandesos de segon ordre, més gran que la de Synge, l'autor afortunat i abundantment esbronat de *The Playboy of the Western World*. Els temes de les peces escèniques de Lady Augusta són senzills: llur estructura, simple; el seu llenguatge no és excessivament seleccionat: per tant, eren més fàcils de copiar.

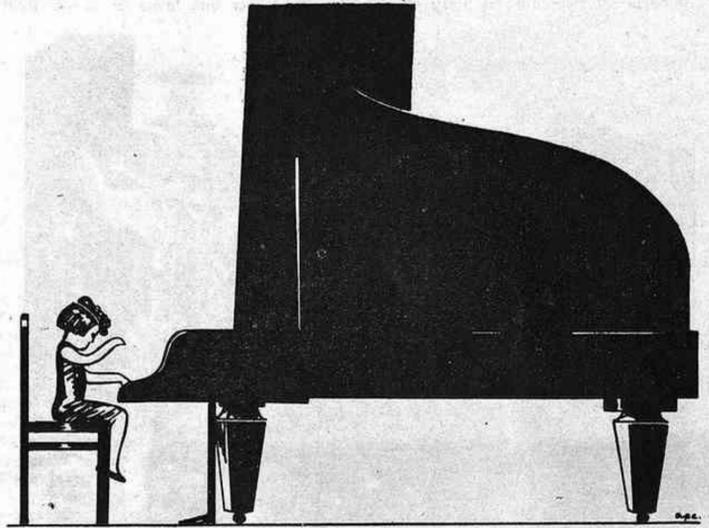
A «The Abbey Theatre» ha tingut sempre una gran popularitat com autora i les seves produccions han estat represes diverses vegades. Els crítics li deien que havia creat grans farses, és a dir, situacions humorístiques, i no, com ella creia, grans comèdies, és a dir caràcters humorístics.

A més de les seves obres originals, va traduir Molière i Goldoni, sense que aquests dos autors de fina comicitat li emcomanessin llur subtilesa. Lady Gregory preferia les situacions gruixudes i els personatges accentuats. Va escriure trenta una obres originals, de les quals totes, llevat de dues, foren estrenades a l'«Abbey». La seva producció perdé qualitat en les darreres creacions. *The Image*, *The Dragon*, *Spreading the News*, *Grania*, són les més reeixides.

Per bé que aquestes comèdies hagin procurat a Lady Augusta una fama mundial ben guanyada, la seva importància nacional té una categoria superior a tota altra glòria. Més que cap dels seus quatre companys, ella pot vanar-se d'haver ofert a Irlanda el famós «The Abbey Theatre», successor de l'Irish Literary Theatre. Des dels primers dies va ésser nomenada directora amb els seus companys fundadors i pot dir-se que l'èxit nacional que han obtingut és degut, en gran part, a les seves condicions d'organitzadora, a l'habilitat amb què ha sabut menar tant la política del teatre com la selecció de les obres representades. Amb la seva mort desapareix de la direcció de l'«Abbey Theatre» de Dublín el darrer personatge del noble triumvirat fundador. Resta, ara, a mans del dramaturg Lennox Robinson, que substituï a Synge quan la seva mort l'any 1922.

Lady Gregory no havia estat una teoritzadora del teatre. Es va trobar àrbitre dels afers teatrals del seu país sense adonar-se'n. Com a conclusió de les seves converses amb Yeats, es convencé que Irlanda necessitava un teatre, i ella va donar l'impuls definitiu per a obtenir-lo. Una vegada el teatre obert, calla un repertori d'obres, i ella va escriure les comèdies que feien falta. Durant els trenta anys que ha estat al davant de «The Abbey Theatre», amb el constant contacte amb obres teatrals, amb autors i amb actors, prou que devien formular-se en el seu esperit pensaments i idees sobre tot el que constituïa el seu ambient. Tan animada, tan comunicadora, tan expansiva, Lady Augusta ha silenciada, però, aquests pensaments. Si no ha deixat escrites unes memòries, que serien uns dels trossos més interessants de la història del teatre a Europa, malauradament no en sabrem mai res.

MILLAS-RAURELL

gros, cofat amb barret de planxa de ferro pintat al vernís i decorat amb una coqueta cinta de llautó polit, l'auriga ros i vermell. El bulevard no era prou per a l'òmnibus: li calien les voreres i les rengleres de cases a banda i banda, les quals eren aterrades cada vegada que passava el bufarut.

No sé ben bé si fou Anatole France que escriví un bell epigrama sobre l'òmnibus *Madeleine-Bastille*, epigrama que venia a dir això:

Ja s'acosta la quadriga irresistible que ho trontolla tot. Al peu de la vorera una nena (petita, petita!) aixeca el seu paraigüet al pas dels quatre monstres i aquests s'aturen de sobte perquè la nena pugui pujar a la baluerna.

Així se'ns apareix la petita, petita pianista Alcía de Larrocha davant del piano de cua, enorme i greu com un transatlàntic. Alcía no porta paraigüet per a dominar monstres, sinó unes manetes menudes, nues i desossades per acaronar titans: els clàssics de la música de cambra. Les manones d'Alcía van i vénen damunt del teclat, els braços s'hi encruenen com serpetes blancoroses, tan suauent, tan segurament com si se les rentés en la bromera musical. Suavitat, manyaguera, netedat... i, tan dolçament evocats per l'encanteri, reneixen els perfums de Couperin, Mozart, Bach, Beethoven, Chopin... És la màgia de l'aposió de les mans. — La paradoxa que resulta de la grandesa dels esperits evocats i de la petesa de la mistagoga arriba a fer riure. Rieu com si ja fóssiu al cel i els àngels hi cantessin. El fet és tan sobrenatural i la manera de produir-se tan natural, que la gràcia humana que en pervé arriba a entelar la divina gràcia de l'art. — Alcía en el país de meravelles!...

Alcía té només set anys, però a quatre

gura que compta i mesura de més i que no li sabem veure els degué amagar dintre el transatlàntic vernissat a munyeca, en aquest transatlàntic on ens embarca i d'on ens desembarca la minúscula pianista; en aquest transatlàntic Alcía embarcà i desembarcà fins el mestre Turina — i al pobre encara li roda el cap.

Alcía de Larrocha és una pianista prodigi, del tremp dels germans Corma, deixebles, com ella, del mestre Marshall. (Bé! mestre: no ho oblidarem fàcilment.) Alcía és un infant prodigi de la condició d'aquell Miccio que apadrinà Malats. Els infants prodigis del pianisme semblen vagin augmentant a mida que la música mecànica va eclipsant la d'execució directa. I els pianistes madurs no per això disminueixen. Deu ésser per raó d'apoteosi: el cant del cigne del pianisme... Anys a venir, ja del tot dintre la boira de barbàrie que sembla acostar-se a passes de tzigian, hom comentarà la nostra època com un moment de refinament, refinament malaltís de tan excessiu; els panegiristes del nou règim anarquista-libertari diran, poc més o menys, i per a escàndol i adlijament d'aquelles xamoses promocions d'anti-intellectuals, si les criatures de quatre anys eren aptes a interpretar Bach i si fins una que s'anomenava Alcía Nosedó podia, a set anys, desenrotllar improvisadament damunt del teclat una frase musical qualsevol que el primer vingut volgués inopinadament proposar. I tothom conclourà: Era doncs inevitable que el Terror vingüés de nou a escombrar tanta abjecció.

Els homes es miraran orgullosos al mirall, i altra vegada tornarà a semblar un prodigi l'òmnibus *Madeleine-Bastille* — i la Bastilla mateixa.

JOAN SACS

El poder de suggestió de

JOHN BARRYMORE en **Svengali**

Film de sensacions estranyes i d'emocions inexplicables
AVANTGUARDISME?
FUTURISME? ESNOBISME?

La millor creació dramàtica del formidable actor amb

MARIAN MARSH

Producció extraordinària
Warner Bros
dirigida per Archie Mayo

al **TIVOLI**

el Saló dels grans èxits espectaculars

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de ronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

CAPITOL

La superproducció WARNER BROS
dirigida per Roy del Roth

amb Anthony Rusehl, William Courtenay, Crawford Kent i Charlotte Walker

Una intrigant comèdia d'espionatge

EXCLUSIVES ALMIRA

D'aquest dissabte al de la setmana vinent, no torneu a casa sense haver passat per la

FIRA DEL DIBUIX

Ja l'heu provat..?

Es diferent de tots, perquè és elaborat amb les AIGÜES de LA GARRIGA

Demaneu-lo per tot arreu!
ANÒNIMA BLANCAFLOR - La Garriga

ESPECIALITAT EN LA MIDA
FITÓ
BARCELONA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
Sessió contínua: tarda, de 4 a 9 i nit, de 10 a 12

Entrada, una pesseta

NOTICIAIS - REPORTATGES
Estrena a la Península de

Les belles de Bali
(Catifa Mágica Movietone)

Equip sonor R. C. A. Photophone

LES LLETRES

LITERATURA I FILM

Conrad i el cinema

No sabem si s'ha tractat encara, amb la deguda extensió, el tema de la influència del cinema en els diferents aspectes de la vida contemporània. De la influència que té el cinema en la vida externa de tots nosaltres, prou que se n'ha parlat. S'ha parlat molt de la influència del cinema en els costums i les modes d'ara. Profunditzant més s'han trobat afinitats entre el cinema i la literatura. Però hi ha un aspecte d'aquesta influència del cinema en l'esperit de

seu nom es féu popular per tot el món, en l'hora de la seva mort (agost de 1924). Després passà a la categoria dels escriptors consagrats; les seves obres es traduïren a moltes llengües; els crítics de tots els països les lloaren i avui dia ningú no en parla i els seus lectors el llegeixen amb el màxim recolliment possible. A casa nostra, a desgrat dels articles que Joan Estelrich i alguns més dedicaren a Conrad, gairebé tot-hom el té per una mena de Mayne-Reid o

Malasia, l'escenari habitual de les novel·les de Conrad, però al cinema el seu encís més gran: la inquietud. En canvi, resulta molt teatral, com es pot veure en aquesta escena de la versió cinematogràfica d'«El Rescat»

l'època que potser no s'ha remarcat prou, que és la influència que ha tingut en la manera de concebre i de pensar dels contemporanis, no sols en l'aspecte ètic o artístic, sinó en el més vulgar del mecanisme de les imatges. Tots nosaltres quan pensem fem cinema. Projectem les nostres imatges i pensaments. Som sempre espectadors de les altres pròpies i la projecció d'aquestes es fa seguint un ritme. I espontàniament fem *découpage* i emprem tots els mitjans tècnics del cinema. Una mica d'auto-observació creiem que ho confirmaria. I això és, sense dubte, el que explica la marcada influència que té el cinema en la literatura d'ara, que molts cops no és sinó un film traduït en paraules.

Paral·lelament a aquesta influència del cinema sobre la literatura apareix el fet que molt abans que el cinema arribés a aconseguir la difusió que té avui dia, hi havia escriptors que empraven als mateixos procediments tècnics que avui el cinema ha popularitzat. Es dir, que abans de l'aparició de la tècnica cinematogràfica hi havia qui emprava els mateixos procediments traduïts en paraules. No tan sols per la gran plasticitat i per la manera de compondre les escenes, sinó també per la manera especial de presentar-les, de manera que llegint-los sembla talment que assistiu a la projecció d'una cinta. El cas potser més característic de tots és el de Joseph Conrad, l'escriptor anglo-polonès.

Conrad ja és conegut dels lectors de casa nostra. De fa anys s'han traduït al català dues novel·les seves (*La follia d'Almayer* i *Un Tifó*), i algun conte. Però Conrad no ha estat mai un escriptor popular. Són comptats els seus lectors, però fidelíssims. La seva manca de popularitat és una conseqüència natural de la bona qualitat de la seva obra. Com tots els homes de lletres, el

de Salgari, potser de més categoria, però que a penes no llegeix ningú.

Això, però, no té res a veure amb la qüestió de què es tracta. Es dir, amb la relació entre Conrad i el cinema. Cal tenir en compte que Conrad començà a escriure cap a la fi de la passada centúria i que la major part de les seves obres foren escrites abans que el cinema es convertís en l'article de primera necessitat que és ara. Es a dir, que no pot parlar-se d'una influència del cinema en les novel·les de Conrad, perquè quan foren escrites el cinema no era més que teatre fotografiat. Per tant l'estil i els procediments que Conrad emprà són absolutament originals i pot considerar-se'l com un precursor dels grans directors d'ara. N'hi ha prou amb fullejar qualsevol de les seves obres per a trobar traduïdes amb paraules totes les filigranes que la *camera* fa en qualsevol film actual.

El negre del «*Narcissus*» és una de les primeres novel·les de Conrad (desembre de 1897). Hi ha una escena digna de figurar, per la seva construcció, en una pel·lícula qualsevol. Un vaixell enlra la seva tripulació. El port—un port d'Extrem Orient—està en la foscor. Al lluny es veuen les llums de la població. La coberta del vaixell està també submergida en tenebres. Sols d'una cabina surt una llum de llum per la porta oberta. Els enrolats, tot fent cua, van passant cap a la taula on se'ls inscriu, que està en un recó fosc també, passant per l'espai il·luminat. Conrad els descriu a mesura que travessen la llum de claror, i quan per torn, es submergeixen altre cop en la fosca, descriu el següent. En conjunt, una sèrie de primers plans magnífics.

Un altre exemple: *Una avantguarda del progrés*. És un dels *Contes d'inquietud*. Els dos homes que constitueixen l'equip d'una factoria perduda en mig del Congo, es barallen. Un d'ells dispara contra l'altre, que desapareix, ferit, al tombant d'una cantonada de la casa. L'assassí el segueix, creient que l'altre l'espera per matar-lo. En trencar la cantonada, veu a l'altre extrem de la casa, sortint per fora de la paret, en la cantonada oposada, «un parell de peus amb la punta per amunt. Un parell de peus blancs amb sabatilles vermelles.» La manera de presentar un mort així—fragment que dona la sensació de tot un cos, cent vegades vist en la pantalla—, bruscamment i situant els personatges, i seguint-los com la *camera*, és un procediment netament cinematogràfic, de sobres conegut.

D'exemples com aquest n'és plena l'obra de Conrad. Els que llegeixin o hagin llegit *La follia d'Almayer*, que està a l'abast de tots els qui no sàpiguem l'anglès, en traducció catalana, podran comprovar-ho. En aquesta o en qualsevol altra de les seves obres. L'estil és sempre el mateix.

Conrad ha estat portat al cinema diverses vegades. Però aquest és un altre tema.

RAMON ESQUERRA

Albert Londres

Vint anys enrera, Albert Londres havia arribat a París, portant a la butxaca uns versos escrits a Lyon. Però la poesia no és un ofici per mantenir un home. Aviat se'l veié per les sales de redacció, amb l'aire del que fa de periodista a tall de solució, sense gran interès per la feina que havia trobat a *Le Matin*: informacions sobre el treball de les comissions parlamentàries i les càbales dels diputats.

Un dia desaparegué; es va saber que voltava per algun recó de Sèrbia. Fou un dels pocs periodistes que pogueren descriure l'atemptat de Serajevo.

Vingué la guerra. Londres era reformé. Fou corresponent a tots els fronts, donant prova sovint d'aquella indiferència davant el perill que en certs individus té alguna cosa de condició física.

L'any 1920, per exemple, mentre partidaris i adversaris del rei Constantí corrien la pólvora pels carrers d'Atenes, Londres travessava tranquil·lament els carrers, entre l'espèctre dels trets. Un col·lega seu va dir-li: «No sé quant us dona el vostre diari. El meu no em paga prou car perquè em deixi foradar la pell.»

El més probable és que Londres no cobrés pas prou per deixar-se matar. Però no era pas el perill el que podia retènr-lo a casa. Bastava que en qualsevol recó de món quatre energúmens n'armessin una, perquè Londres fes la seva maleta i es posés en camí. Ja no tenia domicili. Havia venut els seus mobles i alçat el seu pis de París. Vivia en els trens, els vaixells, a l'hotel. L'únic que l'ligava a França era la caseta de Vichy on vivia sa mare i on ell sojornava una o dues setmanes entre dues expedicions.

Nòmada, una mica misantrop, li agradava treballar sol, encara que era un bon company.

De la seva tasca de repòrter, escampada pels diaris de gran tiratge, n'havia fet llibres, alguns d'ells de ressonància, que commogueren l'opinió i el Parlament. Havia visitat i descrit la xurma de la Guiana (*Au bagne*), els condemnats militars del Marroc (*Bibibi*), la tracta de blanques (*Le chemin de Buenos-Aires*), els negres de les colònies africanes franceses (*Terre d'ébène*); havia anat a Venezuela a entrevistar Dieudonné, condemnat injustament amb la banda Bennet i indultat després de quinze anys de presidi (*L'homme qui s'évada*).

Ara, venia de Xang-Hai i Xapei, d'aquella Xina en fermentació que temps enrera li havia proporcionat ja un llibre (*La Chine en folie*).

Fa algun temps, un col·lega seu, trobant-lo de casualitat a Montmartre, li deia:

—Acabaràs malament. Un dia sabrà'm que el vagó en què anaves ha estat enfosat en una topada, o el teu vaixell enfonat en un temporal.

—Bah! —féu Londres—. N'hi ha tants que han donat cent vegades la volta al món i moren al seu lliit!

Aquesta vegada, el seu col·lega ha tingut raó. Londres ha desaparegut en l'incendi del *Georges-Philippa*, aquest vaixell encès misteriosament davant la costa de la Somàlia italiana. Potser la seva indiferència al perill i la passió de l'ofici, volent-li fer salvar les seves quartilles de Xina o volent-li fer veure de prop el sinistre, no li deixaren temps de salvar-se. Encara no tenia cinquanta anys.

Si la majoria d'això que el llenguatge blufístic, tan corrent en la premsa, anomena «grans reportatges» tenen una qualitat efímera, són il·legibles al cap de pocs mesos d'escrits, els de Londres almenys, de frescor descriptiva, de visió directa i humana sota el pintoresc, tenen probabilitats de durar.

VOS TAMBÉ PODEU ÉSSER COL·LECCIONISTA D'ART. PASSEU PER LA FIRA DEL DIBUIX

Un reportatge de Serge

Serge és aquell dibuixant que, després de publicar un àlbum de dibuixos—*clowns, girls, cinéma*—, es revelà, amb *Vive le cirque*, com escriptor vivíssim que maneja amb gran agilitat un llenguatge humà i castís, vivent i directe, altament suggestiu.

El Serge escriptor ens sembla molt superior al Serge dibuixant, autor d'uns dibuixos de línia més morta que viva, en els quals s'usa i abusa de tots els trucs pseudo-expressius de l'avantguardisme: caps torts

ningú l'atmosfera del circ. Ja ho hem dit a propòsit de *Vive le cirque*. I ara, amb aquest reportatge del Circ Sarrasani, ens agafa per la mà i ens porta veloçment de l'Extrem Orient al Far-West, de l'Índia a Califòrnia, del teatre del Mikado a les càbiles del Rif. Pilotats per la seva ploma àgil, viatgem a través de totes les cinc parts del món...

I coneixem els cavalls, les zebres, els camells i els bous de l'Àfrica Central, els lleons del Sudan, els tigres de Bengala i els óssos polars. I un àrab que toca la flauta beduina i un cow-boy que s'entrena amb el seu llau davant la ruota de les *girls*, a l'interior de la qual hi ha tres Mickey, dos elefants, un gat i cinc gossos de peluix, vuit nines de drap, magazines de Berlín i de Nova York, despertadors d'acer i una foto de la Greta Garbo. I sentim una xerrameca inlassable en la qual es barregen—com en els grans boulevards—l'americà, el japonès, l'hongarès, el francès, el xinès, el turc i el noruec. I tractem un lilliputenc ensinistrador de girafes i antic *partenaire* de Footit. I un petit pell-roja que es passa tot el sant dia contemplant una foto de *girl* reproduïda en un diari nudista de Leipsic. I entrem a la tenda de les Txerkesses on, dins una olor de fregit, de rahat hu kum, de pell de merí i de paper d'Armènia, la Bella de Tifis, després de comptar les seves joies, es deixa gromxar pel ritme joganer d'una balalaika. I passem de llarg davant la ruota de Clarence Schultz, on el Rei del Rodeo i príncep del llac fuma tabac de Virgínia escoltant un disc fabricat a Hamburg... En fi, davant els nostres ulls, meravellats, enlluernats, desfilen amb la cadència d'un exprés internacional els xinesos amb llurs jongladors, llurs gladiadors, llurs saltadors i llurs contorsionistes; les foques del Canadà, de Califòrnia i del Japó; els darrers pell-roges que corren a atacar la diligència d'Arizona; els japonesos manipulant el bambú; i tot l'Orient amb els menjadors de foc, les serps ensinistrades, les zebres, els camells, els elefants bonatxassos, els saltadors àrabs i els ballarins cingalesos...

Serge i el cap de la troupe «Royal Peking»

i altres excessos. Dibuxos artísticament gairebé nuls, però l'anècdota dels quals salva i els fa esdevenir suggestius en un grau eminent. Dibuxos que estimem, no per la valor plàstica, inexistint, sinó per la valor il·lustrativa, literària, intensament evocadora.

Quant a la literatura, Serge ja és tota una altra cosa. L'estil de Serge, viu i humà, àgil i orfe de tot encarcament, ens evoca tota la vida del circ. No tan sols el color, sinó també l'olor, aquella olor inconfusible d'excrements de cavall, absolutament indispensable a l'atmosfera de la pista, aquell *croatin* del qual ha dit Claude Blanchard que en forma de vapor submergeix les làmpares elèctriques en un halo blavós, i en fines paelletes d'or daura l'atmosfera i empolva els vestits dels clowns. L'estil de Serge ens evoca, no tan sols el color i l'olor del circ, sinó també els sorolls, i aquella música, aquella musiqueta inefable, «la més bella música del món», segons el propi Serge.

Ara, aquest dibuixant doblat d'escriptor ha publicat a *Comœdia* un reportatge important—5 llargs articles, 5—titulat *Cirque géant*. Serge ha viatjat uns quants dies amb la caravana gegantina de 250 camions del més gran circ ambulat d'Europa: el Sarrasani. I n'ha portat un reportatge acolorit que ens procura aquella famosa evasió, que avui gairebé tothom anela, i de la qual una gran part de la literatura d'ara va plena. El reportatge de Serge, directe primer que res, té la mateixa força evocadora d'un noticiari o d'un documental. Però—això és molt curiós—Serge no ens transporta, com un Cendrars o un Morand, a regions llunyanes i inconnegudes. I no obstant ens obliga a fer una veritable volta al món. I és que Serge ens descriu, amb unes dots admirables d'observador finíssim, un circ gegant. I volem dir que hi ha alguna cosa al món que afavoreixi més l'evasió com un circ ambulat, fabulós campament que—com diu Serge—és alhora jungla, paradís terrestre, torre de Babel i Societat de les Nacions? Serge descriu com

dors, llurs saltadors i llurs contorsionistes; les foques del Canadà, de Califòrnia i del Japó; els darrers pell-roges que corren a atacar la diligència d'Arizona; els japonesos manipulant el bambú; i tot l'Orient amb els menjadors de foc, les serps ensinistrades, les zebres, els camells, els elefants bonatxassos, els saltadors àrabs i els ballarins cingalesos...

Tota la volta al món a coll-i-be d'un gran reportatge...—5 llargs articles, 5—. Després de cridar *Visca el circ!*, Serge crida ara *Visca el circ ambulat!*

El circ ambulat, la més bella poesia del món...

SEBASTIÀ GASCH

INTERESSANTÍSSIM!

Jean Cocteau

ESSAI DE CRITIQUE INDIRECTE

PREU: 8,25 PTES.

Demaneu-lo a:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

El director.—Fem poca feina. Que no sap taquígrafia?
La secretària.—Sí, senyor; però encara hi estic més de temps.
(Punch, Londres)

ELS VALENTS
El tenor.—I poc soroll, eh?; som més que vosaltres.
(Le Rire, París)

LA CRISI ALS EE. UU.
Un sense-feina acaba de trobar-ne
(Judge, Nova York)

L'ERA DEL RECORD
El cronometrador esportiu ha jurat que duraria en 4' 40" 1/5.
(Gazzetta del Popolo, Roma)

—Es un setmesó, sabeu?
—Aquest sí que tindrà ocasió de saber-li greu haver deixat abans de temps una situació sòlida.
(Simplicissimus, Munic)

LES ARTS I ELS ARTISTES

La Fira del Dibuix

Durant una setmana, el transeünt dis-tret quedarà sorprès de veure, en un dels llocs més cèntrics de Barcelona — el square del carrer de Cortès, entre el Passeig de Gràcia i la Rambla de Catalunya, que comença a rebre el nom de Jardins Soler i Rovirosa. — una senzilla construcció, amb aire de cosa provisional, que és la reproduïda acompanyant aquestes ratlles, en la qual s'haurà instal·lat la Fira del Dibuix, iniciativa que en aquestes mateixes pàgines, fa dues set-

l'abast de tothom. Dedicar-s'hi amb una certa intensitat, requereix la inversió de sumes que sobrepassen les possibilitats econòmiques de la majoria. A més a més — i molts col·leccionistes ho saben prou bé —, quan una col·lecció de pintura agafa una certa importància, crea un problema de local que en les ciutats modernes és de poca comoda solució.

En canvi, el col·leccionisme de dibuixos és en bona part exempt d'aquests inconvenients,

Apel·les Fenosa

Aquests dies, als Establiments Maragall, Apel·les Fenosa mostra un conjunt molt nombros d'escultura. Fins a la data Fenosa s'ha fet conèixer a Barcelona per les aportacions col·lectives. Aportacions que han estat admirades per les persones sensibles.

L'art de Fenosa és un art fet de sensibilitat pura: un art de miracle; art anti-virtuós i anticonceptuós. Format a París a l'hora estèticament anarquizant de la post-guerra, el nostre escultor es féu tot seguit un nom per l'originalitat que irradiaven les seves formes; pel perfum que es despenia dels cossos i les testes femenines per ell inventat. Cossos invertebrats — graciosament invertebrats —, testes deformades en una intenció superior de bellesa. Tal com la deformació de l'expressionisme tendia a la lletgesa i les mutilacions del cubisme a la deshumanització, a la cristallització geomètrica, les deformacions de Fenosa neixen per un sentiment de gràcia, per un desig ideal de bellesa purament instintiu. Millor encara, purament cordial.

Hom pot dir que l'avantguarda des de l'impressionisme, amb l'excepció excelsa de Renoir, s'havia complagut en l'exaltació del «no hi ha lleig» fins a negar la mateixa essència platònica de la bellesa. L'èixeriment dels darrers avantguardismes, la negació del cor, portà la pintura i l'escultura vers la lletgesa: el «no hi ha res lleig». L'art es convertí en l'exaltació caricatural, brutal, de les formes. Els plats forts de sabor ens estragaren el paladar, fins a trobar fat tot el que participés de l'ideal de bellesa.

Però, en aquests nostres temps d'art vivent, únicament els errors de sensibilitat poden corregir-se amb sensibilitat. Per això es pot donar el cas miraculós de Fenosa, que eixit en una hora en què la deformació estava a l'ordre del dia, ell fa servir la deformació per assolir la bellesa i la gràcia, dotant les formes per ell creades d'aquell toc sublim de sòbria melancolia que assolí l'art grec en temps de Políclit.

En el cas de Fenosa, la paraula evasió pot aplicar-se en el sentit més excel·lent del mot. L'evasió s'acompleix en l'esperit de

Francesc Domingo

Pau Ruiz Picasso, obeint conveniències especials, defugia en tot moment la responsabilitat de la pròpia paraula quan més el públic desitjava que parlés. Amb tot, aquell seu mutisme sistemàtic, en determinats moments, deixa d'ésser rigorós, i Picasso ha concedit, encara que en comptades ocasions, la gràcia de pronunciar uns mots sobre el seu art. Recordem que en una d'elles digué: «Jo no cerco, trobo».

Aquestes paraules, la sinceritat de les quals no podem pas posar en dubte, foren dites segurament en un esclat de gentilesa. Pensem que, contra el seu costum o deixant d'obeir el seu propòsit, s'avenia, en aquell moment, a fer insinuacions aclaridores — més o menys dèbils — que afectessin el seu art i la seva personalitat. D'elles, però, ens serà permès remarcar la pretensió paradoxal que contenen.

No podem mai creure que en el món de l'art siguin trobades aquelles coses que hom no cerca. És més: no és fer cap afirmació gratuïta dir que mai ningú no ha trobat res que no hagués cercat amb avidesa, durant l'execució d'una obra, o en moments imprescindibles en què la freda meditació empeny a l'especulació més decidida. Altrament, no podem pas creure que les paraules de Picasso pretenguin assegurar que una obra d'art pugui ésser totalment un producte casual. Res més absurd que creure que l'obra del Greco, o la del mateix Picasso, posem per cas, tingui res a veure amb la casualitat.

Sortosament, en art, la intervenció de la intel·ligència és obligada per raons naturals i de principi. Si realment els sentits «troben» l'emoció, la intel·ligència «cerca» la manera de fer-la extensiva. I així, sortosament també, l'artista, el veritable artista, en seguir el ritme desigual que l'emotivitat imposa, és quan es mostra davant de nosaltres com un inquiet. Inquiet és sinònim d'artista, i no sentir el més mínim desassossegat és prova evident de no posseir uns sentits massa afïnats, malgrat no sigui un ésser d'intel·ligència limitada. Aquesta mena de temperaments negatius, de sensibilitat apagada o nul·la, solen ésser d'aquella casta metòdica i pedant que es creu en possessió de les més altes qualitats, que assegura tenir al seu abast la tècnica més decisiva i que la teoria per ells sostinguda és tan indiscutible com definidora de l'art medicinal que creuen fer. I és inconcusa que l'art serà sempre funció directa i exclusiva dels inquietos, si bé no ho serà mai dels al·lucinat, dels set-ciències, ni dels acadèmistes recal·citrants.

Francesc Domingo és un veritable «inquiet», perquè segueix els seus impulsos interiors sense la més petita reserva, i «troba» perquè «cerca», conduint-los severament controlats per una clara intel·ligència.

Les dots naturals i les facultats materials d'aquest artista han actuat des d'un principi sota el guiatge d'una cultura i d'un estudi que a poc a poc ha esdevingut ple d'aquelles exigències de bona llei que la fina observació i el raonament poden proporcionar.

A l'Exposició de Primavera de l'any 1919 la seva aportació artística, d'una manera esclatant, definia la forta personalitat artística del seu autor, concentrada en el quadre *El noi malalt*. A part de l'èxit i la revelació personal que constituïa la presentació d'aquella obra, deixava assentat totalment entre nosaltres el valor positiu de l'escola expressionista. D'allà cap aquí, poques obres s'han produït del valor emotiu d'aquella, on tot i la petita anècdota que conté, la qualitat pictòrica i la interpretació meravellosa de la psicologia del model contenen la superioritat que cal per esborrar tot el que no sigui essencialment art.

Aquest èxit que Francesc Domingo acabava d'aconseguir, tal com era d'esperar del seu temperament inquiet, no podia exercir altra influència damunt d'ell que incitar-lo i empenyer-lo a la voluntat a l'estudi amb més fermesa i amb més entusiasme que mai. I lluny de caure en amaneraments, i lliurar-se sistemàticament a repeticions acomodatices per tal de continuar amb facilitat victòries com la precedent, noblement deixa de banda l'admiració dels seus fervorosos prosèlits i es llença decididament a la recerca de nous procediments que acullin continuament la varietat dels seus neguits interns.

Francesc Domingo canvia totalment de ruta. Se'n va a Caldes i es dedica de ple al paisatge tal com ell l'entenia. Ple de llum, acusada per la força dels valors i no per la circumstancialitat del color. Paisatge fred, pla i arquitectònic. Una manera nova, sense apartar-se, però, dels principis cézannians admesos com a punt bàsic de l'art en aquells dies, però amb una visió nova i personal que dimanava com sempre del seu temperament.

Ell, però, estava segur de no haver triomfat, tot i haver fet una sèrie d'obres admirables. I és que Francesc Domingo creia, tal com creu encara, que el paisatge és manya i que produeix certa calma que endolceix i descansa. Per això ell diu que interpretar-lo «serveix com per a confessar-se». Aquests mots, que són la deducció d'una temporada llarga d'estudiar arbres i muntanyes, diuen prou clar que hi trobava a manca alguna cosa. Tal vegada l'expressió del rostre de les figures en aquell moment ja li diu més coses que la passivitat poètica del paisatge.

Sigui el que sigui allò que de nou li produeixi una tortura inesperada, el cas és que al cap d'un temps marxava a París i allí es dedicava especialment al retrat. A poc a poc l'ambient determinava certa grisor a

la seva pintura — prova de la seva aguda subtilitat —, i també el corrent imperant aquell temps i el contacte de Picasso el decidiren vers el cubisme.

Més tard, a Bretanya, un seguit de serioses contrarietats imprimiren a la seva obra un misticisme i un sentit poètic.

Novament torna a Catalunya i produeix un seguit de belles teles de la qualitat del *Noi mariner*. Francesc Domingo evoluciona cap al «fauvisme» i el seu art torna a pen-

Francesc Domingo. — Retrat

dre un to punyent i apassionat, aparentment aspre, però en el fons ple de suavitats, fort, agressiu tal vegada. En 1922 Domingo torna a París i la seva pintura deixa d'ésser excitant, però no per això perd la fortitud, i, naturalment, en un altre aspecte — per tal com estem en una altra època — aconsegueix, en moltes obres, tota la dolçor dels mestres venecians. És a dir, durant l'època «Gumaró» fa també obres d'una valor positiva, i triomfa, diluint la forma i concentrant la llum en un punt determinat. Aquesta nova evolució del seu art té una importància capital en el resultat general de la seva obra.

Actualment, Francesc Domingo es dedica novament al retrat, de manera diversa de com ho feia en altres temps. La seva pintura té tot l'aspecte d'estar en el seu punt madur, i amb la natural experiència d'una sèrie d'evolucions, sempre justificades per l'avantatge de posseir un temperament inquiet, que a ésser d'altra manera no hauria aconseguit. Pintura sana, en cap moment vulgar ni assimilada, que tot i respondre a una visió netament realista, no és banal perquè no és acadèmica i perquè el segell de l'època hi és marcat amb tota justesa. Francesc Domingo ha trobat perquè cercava.

ANGEL FERNANDEZ

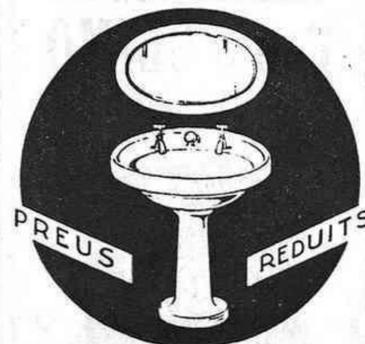
Fenosa. — Escultura

Fenosa cel amunt. La lírica de Fenosa ens condueix vers regions de bellesa; no és de la que s'esmuny pel fosc ambient tèrbol de les clavegueres.

Fenosa, com el Greco, allargassa les seves figures per un desig de no cristallitzar, però per un desig alhora de bellesa, en el sentit platònic del mot. Els àngels del Greco són bells: la deformació estigué, sovint, en el Greco al servei d'un ideal de bellesa. Apel·les Fenosa, com el seu company Pere Pruna, eixits de l'avantguarda deforme — en el sentit caricatural del mot — i mutiladora, han restaurat les valors eternes de la gràcia i la bellesa. Fenosa, sobretot, ha restaurat en el seu art les nobles valors del cor. Per pura sensibilitat, per imponderables purs, l'escultor Fenosa ha assolit el perfum de la bellesa antiga i nova.

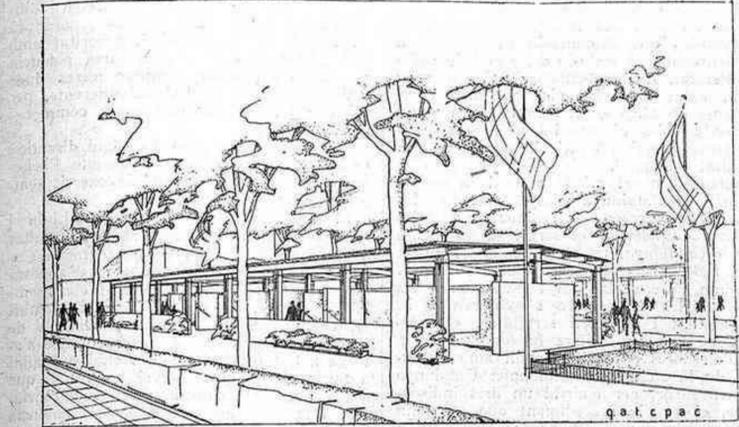
RAFAEL BENET

**BANYERES · LAVABOS
ESCALFADORS
WATERS · BIDETS
CAMBRES DE BANY**

**JAUME SAURET
7 · PELAYO · 7**

UNA OBRA D'ART D'UNA BONA FIRMA? PODEU ADQUIRIR-LA A LA FIRA DEL DIBUIX

Projecte de «stands» en els quals es celebrarà la Fira del Dibuix (Jardins Soler i Rovirosa, dies 4-11 de juny)

manes, anunciava Joan Sacs com de pròxima realització, i per a la qual s'han editat uns cartells que són cada un una obra original d'un dibuixant.

Doncs bé, la iniciativa és un fet i demà passat serà inaugurada la Fira del Dibuix que per primera vegada té lloc a Barcelona, amb la intenció, per part dels seus organitzadors, de celebrar-la cada any, per mica que els barcelonins hi responguin, fins a convertir-la en una cosa tradicional, incorporada al calendari ciutadà com ara la Diada del Llibre.

Realment, no fóra pas qüestió d'enorgullir-nos de ciutat civilitzada, en la qual siguin possibles les manifestacions de cultura que donen to de civilització al país que les acull i les afavoreix, si aquesta Fira del Dibuix que han organitzat les nostres galeries d'art fos una provatura efímera, que no arrelés per culpa de no haver estat rebuda com cal pels barcelonins.

Sortosament, tenim tota l'esperança que no ocorrerà així. Qualsevol que s'hi hagi fixat una mica haurà constatat que les transaccions artístiques que tenen lloc a Barcelona són, proporcionalment, d'una importància superior a les d'altres poblacions estrangeres que compten amb una clientela més extensa, internacional i tot. Potser aquesta afirmació causarà una certa sorpresa; no per això la creiem menys veritable. Però el col·leccionisme de pintura no és a

tot i tenint un valor artístic gens menys preable, un valor artístic tan alt com pugui tenir-lo qualsevulla altre col·leccionisme artístic.

Adhuc les persones de més modestes possibilitats econòmiques poden fer l'adquisició d'un dibuix, i repetir-la sovint, quasi sense necessitat d'esperar la Fira del Dibuix d'un altre any.

Una col·lecció de dibuixos suporta perfectament d'ésser guardada en carpetes, amb la qual cosa desapareix el problema del lloc que inevitablement preocupa els col·leccionistes de tantes altres coses. I això no vol dir pas que els dibuixos no puguin ésser enquadrats i penjats a la paret, on substituiran les reproduccions — banals i imperfectes tantes vegades —, i les substituiran avantatjosament sovint, amb aquell aire més personal, de major distinció, que les obres originals tenen sobre les còpies.

Es perillós — o inútil, almenys — voler establir certa mena de jerarquies. No es digui que el col·leccionisme de dibuixos és inferior al d'obres de més envergadura. Una col·lecció de dibuixos pot tenir tant d'interès com una de pintures o de mobles antics, per exemple. Pot ésser una deu de fruïcions estètiques tan completa com qualsevulla altra col·lecció artística.

Les galeries d'art que s'han emprès aquesta manifestació tan finament civilitzada d'organitzar la Fira del Dibuix, posen a l'abast del major nombre les possibilitats del col·leccionisme, amb el seguici de satisfaccions i de plaers que comporta. No els ho agrairam mai prou.

I, sobretot, cal lloar, a més a més de la iniciativa, la seva realització. El fet de celebrar-la a l'aire lliure, entre els arbres d'un dels llocs més simpàtics i cèntrics de Barcelona, dona a la Fira del Dibuix un aire viu, alegre, ciutadà, molt més viu, alegre i ciutadà que si es realitzés entre les quatre parets d'un establiment.

Pasta de Cera
EL MILLOR FANG PER A ESCULTORS
Olivera, 25 - Telèf. 31816

Un collar de perles veritables, mai no havia estat tan collar de perles com en el moment actual.

JOIER

J. ROCA
Passatge Bacardí, 2
Rambla Centre, 33

CEPILLERIA MODERNA

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

GRAN EXCURSIÓ EN AUTOCAR A SUISSA
DE L'11 AL 19 DE JUNY

ITINERARI
Barcelona, Narbons, Valence, Lyon, Ginebra, Lausanne, Berna, Interlaken (Jungfrau, facultativa), Montreaux, Castell de Chillon, Vevey, Evian-les-Bains, Aix-les-Bains, Grenoble, Avignon, Barcelona

Hotels de primer ordre
Luxós autocar Pullman

Preu del viatge tot comprès
430 PESSETES per persona

VIATGES BAIXAS
Rambla del Centre, 33, en-
trada pel Passatge Bacardí, 1
Telèfon 12492

RADIO I DISCOS

L'HORA RADIADA

Per la incertesa que voltava la concessió del permís perquè fossin radiades les sessions municipals, l'hora de MIRADOR tingué lloc, la setmana passada, el dijous. Com els nostres lectors saben, Josep Maria Planes fou el conferenciant de torn: conferenciant de valors vienesos.

Ahí dimecres — en principi la nostra Hora radiada torna als dimecres — vàrem poder escoltar, novament, un dels conferenciantes de MIRADOR més vivament celebrats: Rafael Moragas, que parlà de Records de la vida i de la mort d'Albeniz. La incomparable quantitat d'anècdotes que Rafael Moragas posseïx sobre aquest tema — i sobre tots els temes — féu de l'evocació del gran músic un doll d'humorisme ple de vivacitat.

Per a dimecres que ve, un gran prestigi nostre honrarà l'Hora radiada de MIRADOR: Robert Gerhardt.

NOTES DIVERSES

Una estadística

Un 40 per 100 dels sensefiliats alemanys escolten la ràdio de les set a les vuit del matí; un 50 per 100, al migdia i fins a les cinc de la tarda, després d'una lleugera regressió; un 80 per 100, a les nou del vespre; finalment, a mitja nit, encara hi ha un 30 per 100 d'oients davant llur altparlant.

Una innovació

A la recent Fira de Budapest, hi havia un estudi instal·lat, en el qual els visitants, mitjançant una petita quantitat, podien permetre's el gust de pronunciar quaranta paraules, que s'encarregava de difondre l'estació de 23 kw. de Budapest.

L'estació de Luxemburg

Es treballa activament per tal que el mes que ve pugui ésser inaugurada l'estació de Luxemburg.

Els tres màstils de 150 metres d'altura i els dos motors Diesel de 800 cavalls són ja instal·lats. Es preveu la possibilitat d'elevar a 400 kw. l'energia difosa. Al costat de l'emissora serà instal·lada una estació d'onda curta per a la recepció dels programes americans que calgui retransmetre.

El pressupost alemany

El pressupost alemany de la radiofonia s'eleva a 88.800.000 marcs. D'aquesta suma, 3 milions pertocuen al Tresor, 10 milions al pressupost de Comunicacions a més d'un percentatge del 10 per 100. Resten doncs uns 68 milions de marcs.

Els oients paguen 24 marcs mensuals. 17 milions d'aquest pressupost són dedicats als programes. La resta subvé a les despeses generals de les deu companyies de radiodifusió que exploten la xarxa alemanya, i a les dels tres laboratoris.

Les curses i la televisió

La Baird Company té la intenció de transmetre pel seu procediment de televisió unes quantes escenes del pròxim Derby d'Epsom, el gran esdeveniment esportiu anglès només comparable a les regates Oxford-Cambridge.

Al llarg de la pista hi haurà sis instal·lacions de «visió», enllaçades a un aparell transmissor muntat sobre un vehicle. La recepció es farà sobre una pantalla de tres metres i mig al mateix temps que un locutor donarà els noms dels cavalls.

Pertorbacions de l'audició radiofònica

Tots els inconvenients que fins ara tenia la radiotelefonía s'han esvaït a poc a poc, i els que ara resten són produïts per agents exteriors a l'emissió i a la recepció. Abans, calia lluitar amb la migrada potència de la majoria d'emissores, que tenien un abast gairebé local. La complicació dels aparells receptors exigia, si no una tècnica, una habilitat a la qual només s'arribava després d'un llarg aprenentatge. Les vàlvules i altres produïen una distorsió en el so que avui ha desaparegut en els moderns aparells, en els quals amb un altaveu potent i clar, només amb un reglatge reduït a dues comandes, s'obtenen la potència i estació desitjades.

Hi ha, però, encara, alguna cosa a dir quant a la puresa de l'audició. Diversos agents la pertorben, agents que estem habituats a denominar «paràsits». Són precisament les grans ciutats les que més sofreixen aquestes pertorbacions; encara que totes les que no són derivades de la utilització de l'electricitat, també es fan sentir quan el receptor no està situat en nuclis urbans nombrosos.

Avui ens limitarem a fer una classificació molt per sobre dels paràsits, fent de passada algunes consideracions generals sobre ells, deixant per altra ocasió el detall i mitjans de combatre'ls.

Es tan important el problema, tan o més que la qualitat dels programes de les emissores, que en diversos països s'han fet estudis, i d'acord amb aquests s'han dictat disposicions legals per a combatre la producció de paràsits. Així mateix s'ha convocat una conferència destinada a ocupar-se precisament dels paràsits industrials, que són els que més pertorben, però també els que més fàcilment es poden eliminar.

En primer lloc cal separar els produïts encara com a resultat de receptors o emissores. Es pot dir que avui dia ja no es construeixen els anomenats receptors reactius, és a dir, receptors que al mateix temps que actuen com a tals emeten unes determinades ondes que actuen sobre altres estacions receptors properes. La construcció de vàlvules amb blindatge interior i exterior elimi-

na aquestes pertorbacions. Quan el receptor no produeixi altes i baixes oscil·lacions, no molestarà tampoc als veïns. Els darrers aparells per a captar ondes entre dos cents i dos mil metres estan muntats en forma de poder lluitar contra la interferència d'emissores, interferència que produeix un xiulet bastant molest. Quan s'emeti una onda extra-corta, aquests inconvenients restaran molt alleugerits, puix que malgrat tot és difícil suprimir aquell xiulet; es pot rebaixar, però sempre perdent en qualitat de reproducció.

Les pertorbacions atmosfèriques són més fàcils de combatre amb dispositius col·locats a l'antena i amb l'orientació d'aquesta, però llevat de l'estiu i dies tempestuosos, no cal comptar-hi massa.

Els que són importants són els paràsits industrials, que actuen principalment sobre els receptors pròxims, encara que també pertorben l'audició a regulars distàncies. S'ha comprovat que les espurnes produïdes per defectes de col·locació de carbons d'un electromotor han produït pertorbacions en un radi de tres quilòmetres.

En general, les xarxes de corrent continu són fatals en aquest afer, i cal notar que gairebé tota la tracció elèctrica és connectada a xarxes d'aquesta mena, i per això els tramvies produeixen aquestes pertorbacions.

Els aparells que utilitzen electricitat per a fins terapèutics són els pitjors per a la ràdio. A Alemanya, que indubtablement és un dels països que més utilitzen l'electricitat en medicina, s'ha pogut comprovar que un seixanta per cent de les queixes dels radioients tenien per fonament aquests aparells d'alta freqüència.

El problema, doncs, és de protegir aquests aparells en forma d'aminorar llurs efectes; efectivament, com ja anirem veient, les solucions són de més eficàcia aplicant-les als llocs on es produeixen els paràsits, que no pas intercalant dispositius en els receptors que sofreixen llurs efectes. En cròniques successives ens estendrem, sense excessos de tècnica, sobre el que avui hem iniciat.

J. G.

En defensa de la radiodifusió de Catalunya

El mes de juny de l'any passat, mentre els patricis designats per la Generalitat estaven elaborant l'Estatut de Catalunya que, més tard, havia d'ésser sancionat plebiscitàriament pel nostre poble, l'Associació Nacional de Radiodifusió tingué lucidesa per a comprendre la necessitat que un servei tan transcendental com la ràdio, de categoria destacada entre els més excel·lents, fos incorporat a l'Estatut, per tal com aquest servei podia constituir, per constitueix evidentment, l'element primordial per a difondre la cultura, expandir l'art i fer evident la personalitat ètnica de Catalunya.

Sense pensar-s'hi gens, Ràdio-Associació envià un ofici als Ajuntaments catalans pregant-los que demanessin directament a la Generalitat la inclusió del servei de ràdio a l'Estatut. En assabentar-se'n l'altra emissora, cuita a enviar als mateixos Ajuntaments un altre escrit recomanant que no donessin oïdes al que l'Associació els demanava, perquè l'Associació perseguia una finalitat comercial.

Sortosament el criteri recte i la conveniència de Catalunya s'imposaren. Les insinuacions barroeres i realment utilitàries foren rebutjades. I el servei de la Ràdio per a Catalunya, tal com gestionà l'entitat dels radio-oients, fou inclòs dins l'Estatut.

Quan ja era això un fet consumat, els oportunistes de sempre s'acostaren a la Generalitat i digueren servilment que estava bé allò que primer havien atacat.

D'aleshores ençà s'ha seguit amb el servei de la ràdio que demanava Catalunya al seu favor, per tenir-hi un dret indiscutible, el mateix procediment que es seguí anys enrera amb la Ràdio-Associació, quan lluitava per assolir idèntica finalitat, l'ideal de tota la seva vida.

Fins ara no sembla sinó que els que perseguïen seguir detentant el monopoli de la radiodifusió de Catalunya, treballant a l'ombra com sempre ho han fet, tinguin els secrets desitjats de continuar essent un descredít dins de casa nostra, i hem de confessar, malauradament, que són de tal índole les seves hipòcrites gestions, que corre el perill que hom consideri com autèn-

tica la pell de xai catalanista que cobreix el seu cos de llop enganyós, que sols cerca el mateix que ha cercat sempre, el negoci i res més que el negoci.

Creguts que, malgrat tot, aconseguiran desbancar els elements sans que han volgut sempre, desinteressadament, la catalanització de la nostra radiotelefonía, posada en mans de la Generalitat, han portat la seva oficiositat fins l'extrem de fer el joc dels qui, amb precipitació censurable, han pretès prejutjar l'Estatut, convocant un concurs per al servei de la ràdio a tot Espanya, en el qual es prescindí de la voluntat de Catalunya i es pretén adjudicar-li una emissora de 20 Kw., posant-la en un pla de vergonyosa inferioritat amb la de Madrid, que es fixa d'una potència de 120 Kw., sense comptar altres dues emissores de característiques diferents, per tal que sigui el seu un equip complet i moderníssim.

Cal que aquesta pretensió sigui discutida amb tot interès, tenint en compte l'hegemonia que radiofònicament ha exercit sempre Catalunya.

El vot particular dels senyors Lluhi i Xirau admet en matèria de ràdio la facultat de legislar al centre i la d'executar a Catalunya. Molt bé. Falta ara saber si aquesta facultat de legislar és limitada, com sembla, a donar les normes generals, tenint en compte les relacions internacionals de la ràdio i res més; i si l'execució que s'atorga a Catalunya serà un veritable domini a favor seu d'aquest servei, en tot el que faci referència a cultura, art i beneficència, així com a l'organització tècnica, potència i control, com lògicament és d'esperar.

El Govern de la Generalitat ha de posseir la facultat de disposar a casa seva de la ràdio en la forma que millor li sembli, salvant únicament les conveniències de caràcter indeclinable. És això i res més que això el que han de tenir en compte els nostres diputats en tractar-se al Parlament aquesta qüestió. La catalanització lliure en potència i en governament interior de la ràdio a Catalunya.

La situació queda plantejada, creiem, en termes clars. Nosaltres ens resistim a creure que el decret del concurs sigui una maniobra dels elements centralistes a tot drap, que perseguïxi la finalitat d'ocurrir, abans de néixer, les reivindicacions de Catalunya en matèria de radiodifusió, contingudes dins l'Estatut. Aquesta maniobra, cas d'existir, demostraria: o que l'audàcia dels esmentats elements és inòida o que la mansuetud dels catalans és inversemblant. Res d'això. Hem de creure, jutjant de bona fe, que el concurs, en resoldre's, deixarà al marge el que afecta a la radiodifusió catalana. Si així no fos, tenim diputats, tenim premsa, tenim la raó, que cuidaran de demostrar a qui convingui que els sentiments d'un poble no es poden ferir arbitràriament.

RAMON PEREZ VILAR

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

QUESTIO D'ALTURA

—Quant costa una habitació en aquest hotel?
—Cinquanta pessetes al primer pis, quaranta al segon, trenta al tercer i vint al quart.
—Hauré d'anar a una altra banda. Aquest hotel és poc elevat per mi.

(Sviatowid, Cracòvia)

RES A FER

—No busquem més; no en farem ni cinc: acabo de trobar els rebuts de la contribució.

REMEIS HEROICS

—Si el nen no es vol adormir, pujaré a cantar-li qualsevol cosa.
—Ja l'he amenaçat amb això, senyora.

(Ric et Rac, París)

RADIO
PHILIPS 15 ptes. al mes 35 CLARION
Telefunken 15 35 CROSLY
ERLA 25 35 PHILCO
RADIOLA 35 35 COLONIAL
Atwater Kent 35 50 FERM -
GRAN EXPOSICIÓN ÚNICA EN ESPAÑA
Radio Canaletas 6

ESCOLTEU PER RÀDIO
LES CONVERSES
SOBRE LA
FIRA DEL DIBUIX

GRANS NOVETATS EN
GORBATES INARRUGABLES
FITO
BARCELONA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

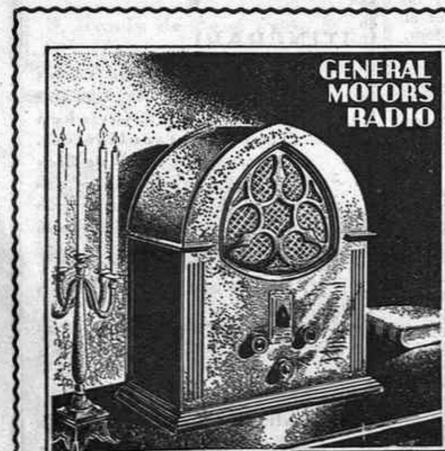
Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190 BARCELONA
Telegr.: "Carbur" Mallorca, 232 Telèfon 75015

CARBUR DE CALCI; Fabriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fabriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fabriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Anuncieu a MIRADOR

GENERAL MOTORS RADIO

RADIO-LOT

Passeig de Sant Joan, 17
BARCELONA

Recorda una vegada més que pot oferir-vos els receptors de la més alta qualitat fabricats per

General Motors Radio

El millor prestigi en ràdio recepció

RECEPTOR Radio CLIMO

enxufable al corrent sense antena

Preu: 400 pessetes

RAMON CLIMENT

Consell de Cent, núm. 266
Telèfon 23058